

CÉSAR VALLEJO
HERALZII NEGRI

În colecția
„ORFEU“

au apărut:

Hilde Domin
NUMAI O FLOARE CA
SPRIJIN
Rasul Gamzatov
CARTEA IUBIRII
Peio Iavorov
VERSURI

CÉSAR VALLEJO

HERALZII NEGRI

JUAN MEJIA BACA
Biblioteca

Coperta colecției de *Vasile Kazar*

Din volumul:

César Vallejo, OBRA POÉTICA COMPLETA,
Casa de Las Américas, Havana, 1970.

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sunt rezervate Editurii UNIVERS

25

CÉSAR VALLEJO

LOS HERALDOS NEGROS
HERALZII NEGRU

Traducere, precuvîntare și note
de *Mihai Cantuniari*

Cuvînt înainte
de *Vasile Nicolescu*

Para Su Excelencia
Señor don Roger Loayza Saavedra
el Embajador del Perú en Bucarest,
este modesto testimonio de
mi acercamiento a las cumbres
poéticas de su País.
Reciba el homenaje del traductor.

Mihai Cantuniari

nov. 1979

Editura Univers
București—1979

H

*PIEDRA BLANCA SOBRE
UNA PIEDRA NEGRA*

O PIATRĂ ALBĂ
PE O PIATRĂ NEAGRĂ

Hay poetas — y el peruano Vallejo está entre los primeros que pertenecen a este gremio — frente a cuyo ser, aunque a la aproximación crítica le pongamos el quante de los verbos y los adjetivos de la tristeza, — ella deviene fatalmente indecisa, más relativa aún que la distancia que separa la sangre de la mancha de color sangriento. Respirar críticamente al ritmo de la obra no es siempre suficiente. Hacer incisiones en la metáfora, y enumerar las ramificaciones nerviosas y los latidos de la sangre es lo que nos aleja de la química misteriosa del poema. César Vallejo, como Bacovia, por lo demás, tiene la sorda conciencia de un *fatum implacable*, el sentimiento de un castigo secreto al cual lo somete el destino, de una expiación injusta y cruel. De aquí la ambivalencia estructural de su mensaje: por una parte la resignación frente a la vanidad, al asalto oscuro de la muerte y, por otra parte, el estremecimiento de la rebeldía, de la indignación, al cabo de la cual se instaura, efecto directo de la exasperación, un estado de confianza y de esperanza. Nadie podrá, por mucho que se esfuerce haciendo perímetros alrededor de la poesía vallejiana, sorprender la dialéctica tensa de ésta, sus „edades“ internas. Un inmenso dolor, expresado metafóricamente, casi hablado, recorre de un extremo a otro, de una orilla a otra, de un comienzo que se proyecta hacia un fin pareciéndose al punto de nacimiento de otro ciclo, un inmenso dolor recorre el ser de su poesía. Reflejo de una crisis de conciencia, de una „inquietante crisis de conciencia“, „el paso de la estética de „Los heraldos negros“ a „Trilce“ (el segundo volumen de versos — n.n.), mutación revolucionaria, implica un cambio radical de

Sunt poeți — și peruanul Vallejo e printre cei dintii aparținind acestei tagme — în fața ființei cărora aproxiماția critică, oricăr ar opera cu sinceritatea absolute, oricăr și-ar înmănușa expresia cu verbele și adjectivele tristeții, devine fatal șovăitoare, mai relativă chiar decit distanța dintre singe și pata de culoare singerie. A respiră critic în ritmul operei nu e întotdeauna suficient. A face incizii în metaforă și a numerota ramificațiile nervoase sau pulsăriile sangvine — abia că te depărtezi de chimia misterioasă a poemului. César Vallejo, ca și Bacovia dealtfel, are conștiința surdă a unui fatum implacabil, sentimentul unei osînde secrete la care îl supune destinul, a unei ispășiri nedrepte și aspre. De aici ambivalența structurală a mesajului său: pe de o parte resemnarea în fața deșertăciunii, a asaltului obscur al morții, și pe de alta cutremurul revoltei, al indignării la capătul cărora se instaurează, efect direct al exasperării, o stare a increderii și speranței. Nimeni nu va putea, oricăr ar stăruī făcind perimetre în jurul poeziei vallejiene, să surprindă dialectica tensionată a acesteia, „vîrstele“ ei interioare. O imensă durere, rostită metaforic, vorbită aproape, străbate de la un capăt la altul, de la o margine la alta, dintr-un inceput care se proiectează într-un sfîrșit semănind cu punctul de naștere al unui alt ciclu, o imensă durere străbate ființa poeziei sale. Reflex al unei crize de conștiință, al unei „nelinișitoare crize de conștiință“, „trecerea de la estetica *Heralzilor negri* la *Trilce* (cel de al doilea volum de versuri — n.n.), mutație revoluționară, implică un schimb radical de percepție și în

percepción y luego de visión, de conceptos sobre el mundo"¹. La poesía de César Vallejo se alimenta, en igual medida, también de esta oscura conciencia del dolor, finalmente trágica.

En una formulación lapidaria, A. E. Baconsky había percibido esta verdad : „César Vallejo es un poeta con una conciencia trágica de la vida : en la superficie iluminada por los candores de la infancia, por el encanto de su universo interior y exterior, él ve instaurándose la sombra vacía de unos devenires trágicos. De aquí la predisposición para las visiones derrotistas y la resonancia de profético y grave lamento de muchos de sus poemas“². Es la verdad que transmite sintéticamente el poema que da título al primer volumen, „Los heraldos negros“. Escuchemos estas sentencias expresadas simplemente, estas sospechas dichas con el sentimiento de lo implacable, estas señales y presentimientos de la conjuración de la oscuridad contra el hombre :

Hay golpes en la vida, tan fuertes... Yo no sé !
Golpes como del odio de Dios ; como si ante ellos,
la resaca de todo lo sufrido
se empozara en el alma... Yo no sé !

Son pocos ; pero son... Abren zanjas oscuras
en el rostro más fiero y en el lomo más fuerte.
Serán tal vez los potros de bárbaros atillas ;
o los heraldos negros que nos manda la Muerte.

Poema emblemático, „Los heraldos negros“ asume el primer diálogo amargo con lo absurdo de la existencia. „El hombre no sabe, pero sufre“, decía un verso de Ungaretti. Tal vez antes que el bardo itálico, o tal vez

¹ Saúl Yurkiewich, *Fundadores de la nueva poesía latinoamericana*, Barral Editores, 1971.

² *Panorama poeziei universale contemporane*, Editura Albatros, 1971.

cele din urmă de viziune, de concepție asupra lumii“¹. Poezia lui César Vallejo se hrănește în egală măsură și din această conștiință obscură a durerii, finalmente tragică.

Intr-o formulare lapidară, A. E. Baconsky sesizase acest adevăr : „César Vallejo e un poet cu o conștiință tragică a vieții : pe suprafața luminată de candorile copilăriei, de farmecul universului ei interior și exterior, el vede instaurindu-se umbra pustie a unor deve-niri tragice, de unde predispoziția pentru viziunile defetiste și rezonanța de profetic și grav *lamento* a mul-tora din poemele lui“². Este adevărul pe care-l transmite sintetic poemul care dă titlul primului volum, „Heralzii negri“. Să ascultăm aceste sentințe, exprimate simplu, aceste bănuieri rostite cu sentimentul implacabilului, aceste semne și presimțiri ale unei conjurații a întu-nericului împotriva omului :

*Sint lovituri în viață atât de tari... nu știu !
Par semne-ale miniei cerești; ca și cînd mai-înainte
talazul suferinței
s-ar sparge-n suslet... Nu știu !*

*Puține sint ; dar sint... Și cască-n inimi
cumplite hrube și-n cei mai tari rărunchi.
Să fie oare roibii deslănguitei hoarde,
Or fi heraldzii negri ce ni-i asmute moartea.*

Poem emblematic, „Heralzii negri“ își asumă primul dialog amar cu absurdul existenței. „Omul nu știe, dar suferă“, spunea cîndva un vers ungarettian. Poate înainte de bardul italic sau poate în același anotimp, în

¹ Saúl Yúrkievich, *Fundadores de la nueva poesía latinoamericana*, Barral Editores, 1971.

² *Panorama poeziei universale contemporane*, Editura Albatros, 1971.

en la misma estación, en el otro punto del globo terráqueo, pisando una tierra abierta entre las cimas andinas y las nieblas del Pacífico, un sucesor de los incas, llegado de la leyenda y el misterio, con el alma cargada de la nostalgia de los comienzos, de las señales indescifrables de los antiquísimos mitos, pero también de torturantes presentimientos, pronunciaba aquel terrible „yo no sé“. Repitiéndolo frente a la certeza o sólo frente a la sospecha de la presencia del mal. Es un sentimiento de agnosis, de la cual Americo Ferrari, el presentador de la versión francesa de la obra del poeta peruano, dice que „funda ya desde la partida, a ontología poética de Vallejo, determinando dos planos divergentes: la existencia dada como un hecho, siempre imperfecta porque siempre está limitada, fragmentaria y múltiple, absurda; y el ser nunca dado pero soñado como un horizonte ideal — causa y principio, unidad y eternidad de lo real. En la convergencia de estos dos planos, el poeta, perplejo, descubre al hombre, ser huérfano y abandonado en el mundo, prisionero del límite y el confinamiento, herido por el tiempo, sediento de eternidad.“¹

*

* * *

El éxito de „Los heraldos negros“ lo impone fulminantemente a la opinión crítica. Sigue luego con entusiasmo estudios de „Letras y filosofía“ en la Universidad de San Marcos. Un regreso eufórico a Santiago de Chuco, el primero de agosto de 1920, se salda inesperadamente con el arresto del poeta. Encarcelado tras una odiosa delación que sindica al poeta como partícipe en un incendio y homicidio, Vallejo vive durante casi un año una de las más atroces injusticias. Agotado físicamente, el poeta conoce la extraña compensación de una erup-

¹ César Vallejo, *Editions Pierre Seghers*, 1967.

celălalt punct al globului pămîntesc, călcind pe un tărîm deschis între piscurile andine și ceteurile Pacificului, un urmaș al incașilor, venit din legendă și mister, cu sufletul încărcat de nostalgia începurilor, de semnele nedeslușite ale miturilor străvechi dar și de torturante presimțiri, rostea acel cumplit „Nu știu“ (*Yo no sé*) repetîndu-l în fața certitudinii sau numai bănuielii prezenței răului. Este un sentiment de *agnosă* despre care Americo Ferrari, prezentatorul ediției franceze a operei poetului peruan, spune că „fondează, încă din punctul de plecare, ontologia poetică a lui Vallejo, determinînd două planuri divergente: existența dată ca un fapt, întotdeauna imperfectă deoarece este întotdeauna limitată, fragmentară și multiplă, absurdă; și ființa, niciodată dată dar visată ca un orizont ideal — cauză și principiu, unitate și eternitate a realului. La convergența acestor două planuri, poetul, perplex, descoperă omul, ființă orfană și abandonată în lume, prizonier al limitei și măarginirii, rănit de timp, insetat de eternitate“¹.

* * *

Succesul cu *Heralzii negri* îl impune fulgerător opiniei critice. Continuă apoi cu entuziasm studiile de „litere și filosofie“ la Universitatea San Marcos. O întoarcere euforică la Santiago de Chuco, 1 august 1920, se soldează pe neașteptate cu măsura arestării poetului. Încarcerat în urma unei odioase delațiuni care-l desemnă pe poet părtaş la un incendiu și o omucidere, Vallejo trăiește timp de aproape un an una dintre cele mai atroce injustiții. Epuizat fizic, poetul cunoaște strania compensație a unei erupții sublime a spiritului său, exprimată de volumul *Trilce*, carte fundamentală a

¹ César Vallejo, Editions Pierre Seghers, 1967.

ción sublime de su espíritu expresada en el volumen „Trilce“, libro fundamental en la literatura hispanoamericana. Colmado de estados contradictorios (*vergüenza, horror, disgusto?*), deseoso de aventuras, Vallejo se autoexilia en el París donde las experiencias artísticas de Apollinaire, Picasso, Jacob, del surrealismo, habían llegado a ser jalones estéticos básicos del momento. El impacto humano es inimaginablemente duro. El mestizo visitado otra vez por los fantasmas metafísicos del mal, conociendo en su propia piel el furor y la残酷 de lo feo social, Vallejo entra fortalecido en el circuito de una historia acelerada, terrible y contradictoria, devastadora de ilusiones pero ocultando otra compensación — la posibilidad de superar la condición dada, la esperanza de una victoria contra las fuerzas ciegas, mediante la comprensión del sentimiento de la solidaridad humana y de la acción. El encuentro directo con la experiencia de la resistencia del pueblo español le amplia esta conciencia.

* * *

Vallejo, dice el mismo Saúl Yurkiewich en „Fundadores de la nueva poesía latinoamericana“ (Vallejo, Huidobro, Borges, Neruda, Paz) „descubre la arbitrariedad de la existencia humana, la arbitrariedad del mundo y, finalmente, la arbitrariedad del signo lingüístico“. Definición en gran medida exacta pero fatalmente parcial, limitada. La invasión de la existencia, los obstáculos, la reclusión, la separación del paisaje natal, la miseria indescriptible y las humillaciones vividas en el París glacial y pérvido hasta más allá de los límites de lo imaginable, legitiman hasta cierto punto la explicación del crítico. Igualmente la opinión sobre la arbitrariedad del lenguaje. Pero tanto en una zona como en la otra, César Vallejo busca equilibrio y medida, desvela equilibrios y la perspectiva de proporciones

literaturii hispanoamericane. Copleșit de stări contradictorii (rușine, oroare, dezgust ?), dornic de aventură, Vallejo se autoexilează în Parisul unde experiențele artistice ale lui Apollinaire, Picasso, Jacob, ale suprarealismului deveniseră repere estetice de bază ale momentului. Impactul uman este neînchipuit de dur. Metisul bintuit altădată de nălucirile metafizice ale răului, cunoscind pe propria piele înverșunarea și cruzimea urîțului social, Vallejo intră fortificat în circuitul unei istorii accelerate, cumplite și contradictorii, devastatoare de iluzii dar ascunzînd — altă compensație — posibilitatea depășirii condiției date, speranța unei victorii împotriva forței oarbe, prin înțelegerea sentimentului solidarității umane și al acțiunii. Întilnirea directă cu experiența rezistenței poporului spaniol îi amplifică această conștiință.

* * *

Vallejo, spune același Saúl Yerkievich în *Fundadores de la nueva poesia latinoamericana* (Vallejo, Huidobro, Borges, Neruda, Paz), „descoperă arbitrarietatea existenței umane, arbitrarietatea lumii și, în cele din urmă, arbitrarietatea semnului lingvistic“. Definiție într-o bună măsură exactă, dar fatal parțială, limitată. Invazia existenței, obstacolele, recluziunea, despărțirea de peisajul natal, mizeria de nedescris și umiliințele trăite în Parisul glacial și perfid pînă dincolo de marginile închipuirii, legitimează pînă la un punct explicația criticului. Ca și părerea despre arbitrarietatea limbajului. Dar și într-o zonă și în alta, César Vallejo caută cumpăna și măsura, dezvăluie echilibre și perspectiva unor proporții liniștitore, face o nemiloasă disecție a răului, a imundului, a iraționalității și absurdului. Poetul exor-

tranquilizadoras, hace una despiadada disección del mal, de lo inmundo, de la irracionalidad y de lo absurdo. El poeta exorcisa a los fantasmas sombrios dibujándoles con mágica habilidad su contorno. También en lo que atañe al lenguaje. Asocia subterráneamente matices, deshila raíces lexicales o, al contrario, las entrelaza para descubrir nuevos sonidos, nuevos signos, nuevas verdades. Con un instinto nada de libresco de la novedad absoluta, rompe moldes, clichés, aleja rutinas, y cual un brujo, desencadena milagros perturbadores.

Soberana en la conciencia del poeta permanece, indiferentemente de su escepticismo, indiferentemente del tumulto y de sus aventuras lexicales, la energía y la alta perspectiva de asimilar y abarcar lo humano :

Amado sea el niño, que cae y aún llora
Y el hombre que ha caído y ya no llora

(*Traspié entre dos estrellas*)

energía transfigurada incluso en los primeros versos del poema con una apertura mucho más que grave hacia el abismo del sufrimiento :

Hay gentes tan desgraciadas, que ni siquiera
tienen cuerpo,...

Con un léxico abierto a cualquier matiz, con disponibilidades metafóricas inagotables y frescas, innovando sin inhibición incluso en territorios de algunos refinamientos de circunstancia : "fiesta en oro mayor", "champana negra de mi vivir", "noche, copa de mal", "un perro pasa royendo el hueso de otro perro que fue", pasando por la experiencia más amarga, comprimida en el volumen "Trilce", "libro profundamente adolorido, con un sentimiento sordo del sufrimiento, de la desolación... y cuya suma filosófica es un Absurdo, sólo tú eres

cizează duhurile sumbre desenindu-le, cu deprinderi magice, conturul. Ca și în privința limbajului. Asociază subteran nuanțe, destramă rădăcini lexicale sau dimpotrivă le impletește ca să descopere noi sunete, noi semne, noi adevăruri. Cu un instinct deloc livresc al noutății absolute sfarmă tipare, clișee, îndepărtează routine și, aidoma unui vrăjitor, declanșează miracole tulburătoare.

Suverană în conștiința poetului rămîne, indiferent de scepticismul său, indiferent de tumultul și aventurile sale lexicale, energia și perspectiva înaltă a asimilării și cuprinderii umanului :

*Iubit fie copilul care cade și mai plinge încă,
iubit bărbatul care cade și nu mai plinge*

(Lunecuș între două stele)

energie transfigurată chiar în primele măsuri ale poemului cu o deschidere mai mult decît gravă spre abisul suferinței :

*Sint oameni atât de chinuiți, că nici măcar
n-au trup,...*

Cu un lexic deschis oricărei nuanțe, cu disponibilități metaforice nesecate și proaspete, inovind fără inhibiție chiar pe teritoriile ale unor rafinamente de circumstanță : „sărbătoare în aur major“, „șampania neagră a vieții mele“, „noaptea, cupă a răului“, „un ciine trece ronțăind osul altui ciine pierit“, trecind prin experiența mai amară, comprimată în volumul *Trilce*, „carte profund îndurerată, cu un sentiment surd al suferinței, al dezolării... și a cărui sumă filozofică este un *Absurd, numai*

puro"¹, César Vallejo nos propone, en los últimos poemas (recogidos con piedad después de su muerte por la esposa y algunos amigos en el volumen titulado Poemas humanos), el enfrentamiento tajante y digno con lo absurdo, con la trágica inercia expresada por la reacción franquista. El poeta abraza con ardor manifiesto el ideal de la confianza y de la solidaridad humana, de la acción revolucionaria y purificadora del hombre. En su conciencia, España permanecerá una herida abierta constantemente, una herida que no la curará ni siquiera la muerte.

El poeta se extingue sintiendo cada vez más insinuantes los espectros de los nuevos "heraldos de la muerte", heraldos pardos, recorriendo el alma triste de Europa, heraldos infinitamente más crueles, más porfiados y brutales que los pregoneros oscuros del destino que él había imaginado en su primer libro.

Estremecido por la fiebre, tras un mes de sufrimiento ininterrumpido, el poeta pierde su conocimiento un jueves, "Jueves será", así como él mismo había predicho en el alucinante y terrible soneto "Piedra negra sobre una piedra blanca".

Pero, sobre la tumba, la quimera del tiempo y la emoción solidaria de los que amaron y aman su poesía pulen para la eternidad una piedra más blanca que las nieves puras de los Andes.

VASILE NICOLESCU

¹ Luis Monguió, César Vallejo, Vida y obra, Editora Perú Nuevo, 1952.

*tu ești curat*¹, César Vallejo ne propune în ultimele poeme (strînse cu pioșenie după moartea sa de către soție și cițiva prieteni în volumul intitulat *Poeme umane*) confruntarea tăioasă și demnă cu absurdul, cu tragică inerție exprimată de reacțiunea franchistă, poetul imbrățișind cu ardoare manifestă idealul increderii și solidarității umane, al acțiunii revoluționare și purificatoare a omului. În conștiința sa Spania va rămine o rană deschisă permanent, o rană pe care n-o va vindeca nici moartea.

Poetul se stinge simțind tot mai insinuante spectrele noilor „heralzi ai morții“, heralzii bruni, cutreierind prin sufletul trist al Europei, heralzi infinit mai cruzi, mai îndărătnici și brutali decât crainicii obscuri ai destinului pe care îi imaginase în prima lui carte.

Zguduit de friguri, după o lună de chin neîntrerupt, poetul își pierde cunoștința într-o joi, *Jueves será (Va fi-ntr-o joi)*, aşa cum singur prorocise în răscălitoul teribilul sonet „O piatră neagră pe o piatră albă“.

Deasupra mormintului însă himera timpului și emoția solidară a celor ce i-au iubit și îi iubesc poezia șlefuiesc pentru vecie o piatră mai albă decât zăpezile pure ale Anzilor.

VASILE NICOLESCU

¹ Luis Monguió, *César Vallejo, Vida y obra*, Editora Perú Nuevo, 1952.

TESTIMONIOS SOBRE EL PÁJARO-LIRA

En 1892, el Poeta (con mayúscula) peruano César Vallejo nació simultáneamente en todos los lugares del mundo: en Santiago de Chuco (nos dice su más aparente biografía), en París, Lisboa, Beyrut o Bucarest, según nos susurra nuestra fe en la ubicuidad del genio.

Huyó, naturalmente, de la carrera profesional, ya que había estudiado, como pocos otros, las ciencias humanas reunidas y era Doctor Honoris Causa de la especie humana. Sin embargo, dictó con la punta de la pluma un curso completo sobre la dignidad y el sufrimiento de ser hombre, mientras flotaba entre dos brisas por encima de las tortugas milenarias que sustentan el fundamento del mundo. Claro está, las tortugas no se dignaron mirarle, y no alentamos la esperanza de que alguna vez le miren: el complejo de Atlas es ciego frente a las verdades de la slotación.

Pensamos que un mundo que no conoce a uno de sus grandes poetas es un mundo huérfano. El se congelará sin salvación, a pesar de todas las cerillas que se prendan febrilmente en la noche de la ignorancia. Pero tal concentración de conciencia en un solo hombre desafía las leyes del equilibrio: pensamos con temor en cuantos centenares de seres resultaron, por compensación, viudos del polo magnético de lo bello.

De lo que ha dicho este poeta, todo nos atañe directamente: el oro y el lodo, el universo y el polvo, el jamás y el siempre. Eres sangre de su sangre, y lo puedes considerar, de acuerdo a tu deseo, ya padre, ya tu propio hijo. Aunque alrededor de 1938 se dejó morir, él no puede perecer sino a la par con el porvenir.

MĂRTURII DESPRE PASAREA-LIRĂ

La 1892, Poetul (cu majusculă) peruan César Vallejo s-a născut simultan în toate părțile lumii : la Santiago de Chuco (ne-o spune biografia sa cea mai aparentă), la Paris, Lisabona, Beirut sau București, după cum ne șoptește credința noastră în ubicuitatea geniului.

A fugit, firește, de cariera profesorală, din moment ce studiase ca puțini alții științele umane reunite, și era Doctor Honoris Causa al speciei omenești. A predat însă, cu virful peniței, un curs complet despre demnitatea și suferința de a fi om, pe cind plutea între două brize peste țestoasele milenare ce sprijină temelia lumii. De bună-seamă, țestoasele nu l-au învrednicit cu vreo privire, și nu nutrim speranța că-l vor privi vreodată : complexul lui Atlas e orb la adevărurile plutirii.

Credem că o lume ce nu-și cunoaște un mare poet e o lume orfană. Ea va îngheța fără scăpare, oricite chibrituri ar scăpăra febril în noaptea necunoașterii. O asemenea concentrare de conștiință într-un singur om, însă, sfidează legile echilibrului : ne gîndim cu spaimă cîte sute de ființe au fost, prin compensație, văduvite de polul magnetic al frumosului !

Din ce a spus acest poet, totul ne privește direct : aurul și glodul, universul și pulberea, nicicindul și totdeauna. Ești singe din singele lui, și îl poți considera după plac fie părintele, fie propriul tău fiu. Deși pe la 1938 s-a lăsat să moară, el nu poate pieri decit odată cu viitorul.

Los heraldos negros (1918) es la primera de las escrituras del pájaro-lira. Le sigue en 1922 Trilce, libro que llevando en su título el tintineo de trino, tiene en su esencia las últimas consecuencias de la ruptura consumada con los antiguos cánones.

El traductor reconoce apenas ahora que ha gozado largo tiempo, egoista y solitariamente, con las raras esencias encerradas entre las páginas de este libro, pero que ha llegado el momento en que, sirviéndose de los buenos oficios y de la comprensión superior que halló desde los comienzos en la Editorial Univers, ofrezca al público lector la primera equivalencia rumana integral de Los heraldos. Comenzando con los poetas Luis Hernán Ramírez (Perú), guía ilustrado, consejero de bien por los meandros de las pruebas de todo tipo a que el texto nos sometió, y Omar Lara (Chile) fraternal y entusiasta conocedor y apreciador del texto vallejano, agradecemos a los informantes, al redactor del libro, a todos los que han hecho posible la aparición en rumano del primer Vallejo.

M. C.
Agosto, 1978

Heralzii negri (1918) este cea dintâi dintre scripturile păsării-liră. Îi urmează în 1922 *Trilce*, cartea purtînd în titlu clinchet de tril, iar în miez ultimele consecințe ale rupturii consumate cu vechile canoane.

Tălmaciul recunoaște abia acum că s-a dedulcit vreme îndelungă, egoist și solitar, la esențele rare închise în filele acestei cărți, dar că momentul a sosit ca, folosindu-se de bunele oficii și de înțelegerea superioară ce le-a aflat de la bun început la Editura UNIVERS, să ofere publicului cititor prima echivalență românească integrală a *Heralzilor*. Începînd cu poetii Luis Hernán Ramírez (Perú), ghid luminat, sfătuitor de bine prin meandrele încercărilor de tot felul la care textul ne-a supus, și Omar Lara (Chile), fratern și entuziasat cunoscător și prețuitor al textului vallejean, aducem mulțumiri referenților, redactorului de carte, tuturor celor ce au făcut posibilă apariția în românește a primului Vallejo.

M. C.
august 1978

poetului A. E. Baconsky
in memoriam
strădania acestei tălmăciri

LOS HERALDOS NEGROS

*HAY golpes en la vida, tan fuertes... Yo no sé !
Golpes como del odio de Dios ; como si ante ellos,
la resaca de todo lo sufrido
se empozara en el alma... Yo no sé !*

*Son pocos ; pero son... Abren zanjas oscuras
en el rostro más fiero y en el lomo más fuerte.
Serán tal vez los potros de bárbaros atillas ;
o los heraldos negros que nos manda la Muerte.*

*Son las caídas hondas de los Cristos del alma,
de alguna fe adorable que el Destino blasfema.
Esos golpes sangrientos son las crepitaciones
de algún pan que en la puerta del horno se nos quema.*

*Y el hombre... Pobre... pobre ! Vuelve los ojos, como
cuando por sobre el hombro nos llama una palmada ;
vuelve los ojos locos, y todo lo vivido
se empoza, como charco de culpa, en la mirada.*

Hay golpes en la vida, tan fuertes... Yo no sé !

HERALZII NEGRI

Sînt loviturî în viață, năprasnice... Nu știu !
par semne ale vrajbei cerești ; ca și cum înainte
mîlul a toată suferința
s-ar fi depus pe suflete... Nu știu !

Nu sînt prea numeroase ; dar sînt... Șanțuri obscure
deschid pe chipul mîndru și pe vînjoasa spătă.
Or fi căluții ageri ai hoardelor de-atile ;
or fi heraldzii negri trimiși de Descărnată.

Aud căderea adîncă a Criștilor din suflet
și-a unei dragi credințe (dar Soarta o hulește).
Bătăile-astea crunte sunt trosnetele pînii
ce, în cuptor vîrită, prea mult se perpelește.

Iar omul... Omul... bietul ! Privește-n jur de parcă
ar fi simțit în umeri un ghiont ce-i dă de știre ;
smintiții ochi intoarce, iar viața lui intreagă-și
depune mîlul (baltă de vină) în privire.

Sînt loviturî în viață, năprasnice... Nu știu !

PLAFONES ÁGILES

PLAFOANE AGERE

DESHOJACIÓN SAGRADA

*LUNA ! Corona de una testa inmensa,
que te vas deshojando en sombras gualdas !
Roja corona de un Jesús que piensa
trágicamente dulce de esmeraldas !*

*Luna ! Alocado corazón celeste
¿ por qué bogas así, dentro la copa
llena de vino azul, hacia el oeste,
cual derrotada y dolorida popa ?*

*Luna ! Y a fuerza de volar en vano,
te holocaustas en ópalos dispersos :
tú eres tal vez mi corazón gitano
que vaga en el azul llorando versos !..*

DESFOLIERE SFÎNTĂ

Lună ! Coroană a uriașei țeste,
ca frunze, lepezi umbre portocalii,-n eter !
Pari mitra sîngerie a unui Crist ce este-un
devastator de dulce giuvaer !

Lună ! Smintită inimă de sus,
de ce vislești aşa, în cupe
pline c-un vin albastru, spre apus,
aidoma îvinseai, îndureratei pupe ?

Lună ! Și astfel tot rătăcind în van,
te spulberi fără milă-n opaluri cristaline :
pesemne ești fărimă din sufletu-mi țigan,
azurul despicîndu-l în plinsetul de rime !...

COMUNIÓN

*LINDA Regia ! Tus venas son fermentos
de mi noser antiguo y del champaña
negro de mi vivir !*

*Tu cabello es la ignota raicilla
del árbol de mi vid.*

*Tu cabello es la hilacha de una mitra
de ensueño que perdi !*

*Tu cuerpo es la espumante escaramuza
de un rosado Jordán ;
y ondea, como un látigo beatífico
que humillara a la vibora del mal !*

*Tus brazos dan la sed de lo infinito,
con sus castas hespérides de luz,
cual dos blancos caminos redentores,
dos arranques murientes de una cruz.
Y están plasmados en la sangre invicta
de mi imposible azul !*

*Tus pies son dos heráldicas alondras
que eternamente llegan de mi ayer !*

*Linda Regia ! Tus pies son las dos lágrimas
que al bajar del Espíritu ahoqué,
un Domingo de Ramos que entré al Mundo,
ya lejos para siempre de Belén !*

IMPARTAŞANIE

Regină între toate ! În vine îți dospește
neființa mea din timpuri, șampania
neagră a viețuirii !
Pletele tale : rădăcini neștiute
din vițele rodirii.
Cosita — scamă dintr-o tiară
de visuri, sortită rătăcirii.

Ți-e trupul, spumegindul neastimpăr
al riului roz-pal, Iordan ;
și unduie, cravașă binefăcătoare
ce-ar domoli năpîrca Răului dușman !

În brațele-ți gust setea după infinit,
cu hesperidele lor caste, cind le fulgeri,
ca două albe căi mîntuitoare,
ca ale crucii-n agonie, smulgeri.
Plămadă săt, din sîngele neînvins
al imposibilului meu senin.

Picioarele — ca două păsări de blazon
vin dinspre ziua mea de ieri, în zbor !
Regină între toate ! Picioarele-ți săt două lacrimi
ce-am stins cindva, din Duh coborîtor,
în ziua de Florii cind am purces în lume,
de Bethleem departe — în vecii vecilor !

NERVAZÓN DE ANGUSTIA

*DULCE hebrea, desclava mi tránsito de arcilla ;
desclava mi tensión nerviosa y mi dolor...
Desclava, amada eterna, mi largo afán y los
dos clavos de mis alas y el clavo de mi amor !*

*Regreso del desierto donde he caido mucho ;
retira la cicuta y obséquiate tus vinos :
espanta con un llanto de amor a mis sicarios,
cuyos gestos son férreas cegueras de Longinos !*

*Desclávame mis clavos ; oh nueva madre mia !
¡ Sinfonia de olivos, escancia tu llorar !
Y has de esperar, sentada junto a mi carne muerta,
cuál cede la amenaza, y la alondra se va !*

*Pasas... vuelves... Tus lutos trenzan mi gran cilicio
con gotas de curare, filos de humanidad,
la dignidad roquera que hay en tu castidad,
y el judithesco azogue de tu miel interior.*

*Son las ocho de una mañana en crema brujo...
Hay frío... Un perro pasa royendo el hueso de otro
perro que fue... Y empieza a llorar en mis nervios
un fósforo que en cápsulas de silencio apagué !*

*Y en mi alma hereje canta su dulce fiesta asiática
un dionisiaco hastío de café... !*

ZBUCIUM

Ebree, descleștează trecerea mea de humă,
zvîcnirea cea nervoasă, durerea peste fire...
Smulge-mi — în veci iubită — și truda fără capăt
și cuiele din aripi și cuiul din iubire !

Mă-ntorc din pustiire ; m-am potocit ades ;
cucuta-ndepărteaz-o, oferă-mi bunul vin ;
cu plinsul din iubire gonește-i pe sicarii
ce poartă-n gest funesta orbire-a lui Longin !

Smulge-mă din piroane, tu, mama mea de-acuma !
Măslinii în cîntare jelania-șî adie.
Vei aştepta, alături de carnea mea inertă,
năpasta să apună, să zboare-o ciocirlie !

Treci... și revii... Din doliu, îmi torci umile străie
cu picuri de curara, tăiș de omenie,
mîndria ta stincoasă ce-o porți în feciorie,
și, precum Judith, luciu de miere-n mărunteajie.

E ora opt. Dimineața bate în creșmă vrăjitor...
E frig... Un cîine trece rozind osul altui cîine
ce-a fost cîndva... A început să-mi plingă prin nervi
un chibrit
ce doar în capsule de tăceri se stingea !

În sufletul eretic își cintă dulcea serbare asiată o dionisiacă lehamite de cafea... !

BORDAS DE HIELO

*VENGO a verte pasar todos los días,
vaporcito encantado siempre lejos...
Tus ojos son dos rubios capitanes ;
tu labio es un brevisimo pañuelo
rojo que ondea en un adiós de sangre !*

*Vengo a verte pasar ; hasta que un día,
embriagada de tiempo y de crueldad,
vaporcito encantado siempre lejos,
la estrella de la tarde partirá !*

*Las jarcias ; vientos que traicionan ; vientos
de mujer que pasó !
Tus frios capitanes darán orden ;
y quien habrá partido seré yo... !*

PARAPETE DE GHEAȚĂ

Zi după zi îți pindesc trecerea,
vaporaș bîntuit, mereu în depărtare...
Ochii tăi sint doi blonzi lupi de mare ;
iar buza, o minusculă basma
în sîngeriu bun râmas unduitoare !

Și iar te văd trecind ; dar va veni și ziua
cînd, beată de răgaz și neînduplecăre,
vaporaș bîntuit, mereu în depărtare,
steaua serii va pleca !

Cordaje, vînturi trădătoare, brize
de femeie ce-a trecut abia !
Înghețați căpitani vor da porunca ;
Eu fi-voi cel ce va pleca... !

NOCHEBUENA

*AL callar la orquesta, pasean veladas
sombras femeninas bajo los ramajes,
por cuya hojarasca se filtran heladas
quimeras de luna, pálidos celajes.*

*Hay labios que lloran arias olvidadas,
grandes lirios fingen los ebúrneos trajes.
Charlas y sonrisas en locas bandadas
perfuman de seda los rudos boscajes.*

*Espero que ria la luz de tu vuelta ;
y en la epifanía de tu forma esbelta,
cantará la fiesta en oro mayor.*

*Balarán mis versos en tu predio entonces,
canturreando en todos sus místicos bronces
que ha nacido el niño-jesús de tu amor.*

NOAPTE DE CRĂCIUN

A tăcut orchestra. Umbre voalate
de femei se-adună în lungi preumblări
sub bolta de frunze spartă de-nghețate
himere de lună, palide surpări.

Pe buze suspină ariile uitate,
crinii-mbracă fildeș. În disimulări.
Zimbete și glume — stoluri necurmăte —
aștern cu mătase sumbrele cărări.

Să-mi zimbească raza calmei reveniri !
și-n epifania formelor subțiri,
serbarea, în aur major va cînta.

Cum zburda-va-mi versul pe a ta moșie !
Din alămuri sună mistic, să se știe
că Pruncul iubirii tale se năștea.

ASCUAS

Para Domingo Parra del Riego

*LUCIRÉ para Tilia, en la tragedia,
mis estrofas en ópimos racimos ;
sangrará cada fruta melodiosa,
como un sol funeral, lúgubres vinos.
Tilia tendrá la cruz
que en la hora final será de luz !*

*Prenderé para Tilia, en la tragedia,
la gota de fragor que hay en mis labios ;
y el labio, al encresparse para el beso,
se partirá en cien pétalos sagrados.
Tilia tendrá el puñal,
el puñal floricida y auroral !*

*Ya en la sombra, heroína, intacta y mártir,
tendrás bajo tus plantas a la Vida ;
mientras veles, rezando mis estrofas,
mi testa, como una hostia en sangre tinta !
Y en un lirio, voraz,
mi sangre, como un virus, beberás !*

JARURI

Lui Domingo Parra del Riego

Pentru Tilia, voi prezenta în tragedie
strofele mele : un bogat ciorchin ;
să-și săngereze rodul melodios
— soare de zgură — lugubru-i vin.
Tilia, o cruce o să țină
către final, scăpărătoare de lumină !

Pentru Tilia, voi prinde-n tragedie,
de pe gura-mi, picătura de rumoare ;
iar buza, arcindu-se-n sărut,
se va desface-n sfintele petale.
Tilia va-ntinde un pumnal
ucigător de flori, auroral !

De-acum în umbră, eroină și martiră,
sub tălpile-ți Viața va plinge ;
vei priveghea, în recitări de strofe,
capul meu, ostie muiată-n sănge !
Iar într-un crin, vorace, o să-mi iezi
— ca virușii — tot săngele, să-l bei !

MEDIALUZ

*HE soñado una fuga. Y he soñado
tus encajes dispersos en la alcoba.
A lo largo de un muelle, alguna madre ;
y sus quince años dando el seno a una hora.*

*He soñado una fuga. Un „para siempre“
suspirado en la escala de una proa ;
he soñado una madre ;
unas frescas matitas de verdura,
y el ajuar constelado de una aurora.*

*A lo largo de un muelle...
Y a lo largo de un cuello que se ahoga !*

CLAR-OBSCUR

Am visat o fugă. Și am visat
dantelele tale risipă-n iatac.
De-a lungul unui chei, o mamă oarecare ;
cei cincisprezece ani ai ei dind sinul unei ore.

Am visat o fugă. Un „pentru totdeauna“
șoptit pe scara unei prore ;
am visat o mamă ;
niște boschete pline de verdeață,
și zestrea constelată a unei aurore.

De-a lungul unui chei...
De-a lungul unui git ce se sufocă !

SAUCE

*LIRISMO de invierno, rumor de crespones,
cuando ya se acerca la pronta partida ;
agoreras voces de tristes canciones
que en la tarde rezan una despedida.*

*Visión del entierro de mis ilusiones
en la propia tumba de mortal herida.
Caridad verónica de ignotas regiones,
donde a precio de éter se pierde la vida.*

*Cerca de la aurora partiré llorando ;
y mientras mis años se vayan curvando,
curvará guadañas mi ruta veloz.*

*Y ante frios óleos de luna muriente,
con timbres de aceros en tierra indolente,
cavarán los perros, aullando, un adiós !*

SALCIE

Lirism hibernal, creponate zvonuri,
cînd plecări grăbite se-anunță de-acum ;
voci de rău augur, în tristele tonuri,
mormăie prin noapte umil rămas bun.

Viziunea-nhumării iluziilor. Jertfe
pe mormântul însuși al rănii din urmă.
Milă veronică din ținuturi sterpe :
cîștigînd eterul — viețile se curmă.

Către dimineață voi pleca, voi plînge ;
și-n timp ce prin vîrstă anii se vor frînge,
drumu-ndoai coase repezi ; voi porni-o.

Și, privind uleiul de lună defunctă,
dînd zvonuri de-oțele prin țarina mută,
cînii or să-ngroape, urlînd, un adio !

AUSENTE

*AUSENTE ! La mañana en que me vaya
más lejos de lo lejos, al Misterio,
como siguiendo inevitable raya,
tus pies resbalarán al cementerio.*

*Ausente ! La mañana en que a la playa
del mar de sombra y del callado imperio,
como un pájaro lúgubre me vaya,
será el blanco panteón tu cautiverio.*

*Se habrá hecho de noche en tus miradas ;
y sufrirás, y tomarás entonces
penitentes blancuras laceradas.*

*Ausente ! Y en tus propios sufrimientos
ha de cruzar entre un llorar de bronces
una jauría de remordimientos !*

ABSENT

Absent ! În zorii care mă vor duce
către Mister, mult dincolo de depărtare,
parcă urmând o implacabilă cărare,
pașii spre cimitir te vor conduce.

Absent ! În zorii-n care spre imensitatea
mării de umbră a tăcutelor împărății,
precum o pasăre lugubră voi porni,
alb panteon va fi captivitatea.

Se lasă noaptea în privirea ta ;
vei suferi ; atuncea, vei purta
paloarea penitentă, în fișii.

Absent ! dar chiar în chinu-ți peste poate,
prin tînguiri de bronzuri va străbate
haita căințelor tîrzii !

AVESTRUZ

*MELANCOLÍA, saca tu dulce pico ya ;
no cebes tus ayunos en mis trigos de luz.
Melancolia, basta ! Cuál beben tus puñales
la sangre que extrajera mi sanguijuela azul !*

*No acabes el maná de mujer que ha bajado ;
yo quiero que de él nazca mañana alguna cruz,
mañana que no tenga yo a quien volver los ojos,
cuando abra su gran O de burla el ataúd.*

*Mi corazón es tiesto regado de amargura ;
hay otros viejos pájaros que pastan dentro de él...
Melancolia, deja de secarme la vida,
y desnuda tu labio de mujer... !*

STRUȚ

Melancolie, scoate-ți din mine ciocul dulce ;
nu te-ndopa, flămîndo, cu grînele-mi de soare.
Melancolie, gata ! Cum ți-ar mai bea tăișul
tot sîngele ce-l suge albastra-mi lipitoare !

Nu istovi nici mana femeii ce descinde ;
din ea aş vrea chiar miine o cruce să se nască,
chiar miine, către nimeni să nu înalț eu ochii
cînd O-ul de batjocuri sicriul meu îl cască.

Mi-e inima stropită (o glastră) doar cu fiere ;
mai sînt păsări destule să ciugule prin ea...
Melancolie, nu mă secătui de viață,
ci dezgolește-ți buza de muiere... !

BAJO LOS ALAMOS

Para José Garrido

*CUAL hieráticos bardos prisioneros,
los álamos de sangre se han dormido.
Rumian arias de yerba al sol caido,
las greyes de Belén en los oteros.*

*El anciano pastor, a los postreros
martirios de la luz, estremecido,
en sus pascuales ojos ha cogido
una casta manada de luceros.*

*Labrado en orfandad baja el instante
con rumores de entierro, al campo orante
y se otoñan de sombra las esquillas.*

*Supervive el azul urdido en hierro,
y en él, amortajadas las pupilas,
traza su aullido pastoral un perro.*

PE SUB PLOPI

Lui José Garrido

Ca barzi hieratici în captivitate,
plopii de sînge au adormit.
Rumegă arii de iarbă-n asfințit,
turme din Bethleem, pe deal mînate.

Baciul bătrîn, la cei din urmă
ai razei mucenici, emoționat,
în ochii săi pascali a adunat
dintre luceferi candidă turmă.

Clipa orfană se lasă-n fugă,
cu zvon de-ngropăciuni, pe cîmpu-n rugă ;
tălăngile, de-atîta umbră,-s întomnate.

Mai dăinuie azur turnat în fier,
în care, cu pupile-ndoliate,
un cîine-și țese urletul stîngher.

BUZOS

SCUFUNDĀTORI

LA ARAÑA

*ES una araña enorme que ya no anda ;
una araña incolora, cuyo cuerpo,
una cabeza y un abdomen, sangra.*

*Hoy la he visto de cerca. Y con qué esfuerzo
hacia todos los flancos
sus pies innumerables alargaba.
Y he pensado en sus ojos invisibles,
los pilotos fatales de la araña.*

*Es una araña que temblaba fija
en un filo de piedra ;
el abdomen a un lado,
y al otro la cabeza.*

*Con tantos pies la pobre, y aún no puede
resolverse. Y, al verla
atónita en tal trance,
hoy me ha dado qué pena esa viajera.*

*Es una araña enorme, a quien impide
el abdomen seguir a la cabeza.
Y he pensado en sus ojos
y en sus pies numerosos...
¡ Y me ha dado qué pena esa viajera !*

PĂIANJENUL

E un păianjen uriaș, în nemîșcare ;
păianjen incolor, al cărui trup,
doar cap și pîntec, săngerează.

Azi l-am privit de-aproape. Cu ce sforțare,
în toate părțile
își intindea picioarele nenumărate.
Și m-am gîndit la ochii săi cei nevăzuți,
ai păianjenului piloți fatali.

E un păianjen ce palpită nemîșcat
pe muchea unei pietre ;
de-o parte pîntecul,
capul, de celalătă.

Atîtea picioare are bietul, tot nu se poate
hotărî. Privindu-l
așa descumpănit în clipe de restriște,
o, cît m-a întristat azi călătorul !

E un păianjen uriaș, ce nu-și poate urma
capul din pricina pîntecului.
M-am tot gîndit la ochii săi
și la nenumăratele-i picioare...
O, cît m-a întristat azi călătorul !

BABEL

*DULCE hogar sin estilo, fabricado
de un solo golpe y de una sola pieza
de cera tornasol. Y en el hogar
ella daña y arregla ; a veces dice :
„El hospicio es bonito ; aqui no más !“
¡ Y otras veces se pone a llorar !*

HARABABURĂ

Blind cămin, fără stil, lucrat
deodată și dintr-o singură bucată
de ceară schimbătoare. Căminul unde
ea strică, tot ea drege ; zice uneori :
„Strașnic balamuc ; ei, ce să-i faci !“
Iar altădată izbucnește-n plins !

ROMERÍA

*PASAMOS juntos. El sueño
lame nuestros pies qué dulce ;
y todo se desplaza en pálidas
renunciaciões sin dulce.*

*Pasamos juntos. Las muertas
almas, las que, cual nosotros,
cruzaron por el amor,
con enfermos pasos ópalos,
salen en sus lutos rígidos
y se ondulan en nosotros.*

*Amada, vamos al borde
frágil de un montón de tierra.
Va en aceite ungida el ala,
y en pureza. Pero un golpe,
al caer yo no sé dónde.
afila de cada lágrima
un diente hostil.*

*Y un soldado, un gran soldado,
heridas por charreteras,
se anima en la tarde heroica,
y a sus pies muestra entre risas,
como una gualdrapa horrenda,
el cerebro de la Vida.*

*Pasamos juntos, muy juntos,
invicta Luz, paso enfermo ;
pasamos juntos las lilas
mostazas de un cementerio.*

HOINAREALĂ

Hoinari, alături. Visul
ne linge pe picioare, blind ;
și toate se urnesc precum livide
renunțări.

Hoinari, alături. Sufletele
moarte, care, ca și noi
prin dragoste și-au croit drum,
cu pași bolnavi și opalini,
în doliu țeapă se ivesc
și ondulează-n noi.

Iubito, mergem chiar pe briul
fărâmicioas al unui mușuroi.
E aripa muiată în ulei
și-n puritate. Izbitura
ce cade nu știu unde,
cu fiecare lacrimă ascute
un dintă ostil.

Iar un soldat, măreț soldat,
cu răni în loc de epoleti,
prinde puteri în seara de izbindă ;
rîzind, arată, la picioare,
ca pe o ticăloasă zdreanță,
creierii Vieții, risipiți.

Hoinari, alături, contopiți,
Lumină dirză, pas bolnav ;
prin cimitir străbatem împreună
movul muștar.

EL PALCO ESTRECHO

*MÁS acá, más acá. Yo estoy muy bien.
Llueve ; y hace una cruel imitación.
Avanza, avanza el pie.*

*Hasta qué hora no suben las cortinas
esas manos que fingen un zarzal ?
Ves ? Los otros, qué cómodos, qué efigies.
Más acá, más acá !*

*Llueve. Y hoy tarde pasará otra nave
cargada de crespón ;
será como un pezón negro y deformé
arrancado a la esfingica Ilusión.*

*Más acá, más acá. Tú estás al borde
y la nave arrastrarte puede al mar.
Ah, cortinas inmóviles, simbólicas...
Mi aplauso es un festín de rosas negras :
cederte mi lugar !
Y en el fragor de mi renuncia,
un hilo de infinito sangrará.*

*Yo no debo estar tan bien ;
avanza, avanza el pie !*

BALCONUL STRÎMT

Mai încoa', inc-un pic. Eu stau foarte bine.
Plouă ; un fel de crudă imitație.
Întinde piciorul, întinde-l.

Cortina, cînd or s-o ridice
acele mîini ce-nchipui-e-un hătiș ?
Vezi ? Ceilalți, la largul lor, ce țepeni.
Mai încoa', inc-un pic.

Plouă. C-o încărcătură de voal înnegrit,
o altă navă trece ;
va fi că sfîrcul negru și pocit
smuls Închipuirii tăinuite.

Mai încoa', inc-un pic. Prea la margine stai,
și nava te-ar putea tîri către mare.
Oh, nemîscate, simbolice cortine...
Bătaia mea din palme-i festin de roze negre :
cum ți-as ceda locul tihnit !
În hărmălaia renunțării mele
va săngera un fir de infinit.

Să stau aşa de bine, n-ar trebui ;
întinde piciorul, întinde-l.

DE LA TIERRA
DE-ALE PĂMÎNTULUI

.....

— *SI te amara... qué sería ?*

— *Una orgía !*

— *Y si él te amara ?*

Sería

todo rituario, pero menos dulce.

Y si tú me quisieras ?

La sombra sufriría

justos fracasos en tus niñas monjas.

Culebreen latigazos,

cuando el can ama a su dueño ?

— *No ; pero la luz es nuestra.*

Estás enfermo... Vete... Tengo sueño !

*(Bajo la alameda vespbral
se quiebra un fragor de rosa).*

— *Idos, pupilas, pronto...*

Ya retoña la selva en mi cristal !

..... ?

— De te-aș iubi... ce-ar fi oare ?

— Desfrinare !

— Dar dacă el te-ar iubi ?

Ar fi

întreg ritual, sărac în bucurie.

Și dacă tu m-ai iubi ?

Umbra ar pătimi

infringeri drepte în pupilele sihastre.

Biciuieli se-mpleteșc

peste ciinele iubindu-l pe-al său domn ?

— Nu ; dar lumina e a noastră.

Ești bolnav... Du-te... Mi-e somn !

(Pe sub crângul vesperal

răsună pocnet de roză.)

— Plecați, pupile, mai iute...

Pădurea-mi lăstărește în cristal !

EL POETA A SU AMADA

*AMADA, en esta noche tú te has crucificado
sobre los dos maderos curvados de mi beso ;
y tu pena me ha dicho que Jesús ha llorado,
y que hay un viernesanto más dulce que ese beso.*

*En esta noche rara que tanto me has mirado,
la Muerte ha estado alegre y ha cantado en su hueso.
En esta noche de setiembre se ha oficiado
mi segunda caida y el más humano beso.*

*Amada, moriremos los dos juntos, muy juntos ;
se irá secando a pausas nuestra excelsa amargura ;
y habrán tocado a sombra nuestros labios difuntos.*

*Y ya no habrá reproches en tus ojos benditos ;
ni volveré a ofenderte. Y en una sepultura
los dos nos dormiremos, como dos hermanitos.*

POETUL CĂTRE IUBITA SA

Iubito,-n noaptea asta tu te-ai crucificat
pe bîrnele-arcuite ale unui sărut ;
mîhnirea ta îmi spune că Domnu-a lăcrimat,
că-i un prohod mai dulce decît acest sărut.

În noaptea fără seamă, atîta m-ai privit.
că Moartea-nveselită a tot cîntat din os.
În noaptea de septembrie, atuncea s-a slujit
a doua mea cădere, sărut prea-omenos.

Iubito, laolaltă murim, alături foarte ;
cocleala o să sece, treptat pierind ca fumul ;
a umbră trîmbițează buzele noastre moarte.

Mustrări nu vor străbate ochi binecuvîntați ;
nicicum n-o să te supăr. Și sub același tumul
un somn adînc ne poarte, ca pruncii-ngemănați.

VERANO

*VERANO, ya me voy. Y me dan pena
las manitas sumisas de tus tardes.
Llegas devotamente ; llegas viejo ;
y ya no encontrarás en mi alma a nadie.*

*Verano ! Y pasarás por mis balcones
con gran rosario de amatistas y oros,
como un obispo triste que llegara
de lejos a buscar y bendecir
los rotos aros de unos muertos novios.*

*Verano, ya me voy. Allá, en setiembre
tengo una rosa que te encargo mucho ;
la regarás de agua bendita todos
los días de pecado y de sepulcro.*

*Si a fuerza de llorar el mausoleo,
con luz de fe su mármol aletea,
levanta en alto tu responso. y pide
a Dios que siga para siempre muerta.
Todo ha de ser ya tarde ;
y tú no encontrarás en mi alma a nadie.*

*Ya no llores, Verano ! En aquel surco
muere una rosa que renace mucho...*

VARĂ

Eu, Vară, plec de-acum. Dar mă mihnesc mereu
ale serilor tale minuțe ascultătoare.
Sosești evlavioasă ; îmbătrînită tare ;
nu vei găsi pe nimeni în sufletul meu.

Vară ! Prin balcoanele mele vei trece
cu mari mătănii de-ametist și aur,
ca un episcop trist ce-ar fi venit
din depărtări, să caute, să binecuvînteze
inele rupte mirilor defuncti.

Eu, Vară, plec de-acum. Departe, prin septembrie
o roză e a mea ; și-o-ncredințez anume ;
agheazmă să împrăștii pe toate ale sale
zile de păcat și de îngropăciune.

Dacă, de-atîta plîns, mauzoleul
va-naripa și piatra cu rază de credință,
tu glasul și-l înalță în predică, și-i cere
lui Dumnezeu, să-o țină veșnic moartă.
Se va petrece totul mai tîrziu ;
nu vei găsi pe nimeni în sufletul meu.

Și nu mai plînge, Vară ! În brazda ce se cască
se ofilește-o roză, dar ea o să renască...

SETIEMBRE

*AQUELLA noche de setiembre, fuiste
tan buena para mí... hasta dolerme !
Yo no sé lo demás ; y para eso,
no debiste ser buena, no debiste.*

*Aquella noche sollozaste al verme
hermético y tirano, enfermo y triste.
Yo no sé lo demás... y para eso,
yo no sé por qué fui triste... tan triste !*

*Sólo esa noche de setiembre dulce,
tuve a tus ojos de Magdala, toda
la distancia de Dios... y te fui dulce !*

*Y también fue una tarde de setiembre
cuando sembré en tus brasas, desde un auto,
los charcos de esta noche de diciembre.*

SEPTEMBRIE

De mult, în noaptea de septembrie, tu
cu mine-atit de bună-ai fost... că m-a durut !
Eu nu ştiu ce-a urmat ; vezi, de aceea
nu trebuia să fii atit de bună, nu.

În noaptea-aceea-ai plîns cind m-ai văzut
ermetic și tiran, bolnav și trist.
Eu nu ştiu ce-a urmat... vezi, de aceea
nu ştiu de ce-am fost trist... aşa de trist !

Numai în noaptea suavă, de septembrie,
în ochii-ți de Magdală-am usurpat
distanța pîn'la Tată... și-am fost drag !

Dar într-o altă seară de septembrie,
pe jarul tău am împroșcat, dintr-o mașină,
băltoaca nopții de decembrie.

HECES

ESTA tarde llueve, como nunca ; y no tengo ganas de vivir, corazón.

*Esta tarde es dulce. Por qué no ha de ser ?
Viste gracia y pena ; viste de mujer.*

*Esta tarde en Lima llueve. Y yo recuerdo
las cavernas crueles de mi ingratitud ;
mi bloque de hielo sobre su amapola,
más fuerte que su „no seas así“ !*

*Mis violentas flores negras ; y la bárbara
y enorme pedrada ; y el trecho glacial.
Y pondrá el silencio de su dignidad
con óleos quemantes el punto final.*

*Por eso esta tarde, como nunca, voy
con este búho, con este corazón.*

*Y otras pasan ; y viéndome tan triste,
toman un poquito de ti
en la abrupta arruga de mi hondo dolor.*

Esta tarde llueve, llueve mucho. ¡ Y no tengo ganas de vivir, corazón !

SEDIMENT

În seara asta, ca niciodată, plouă ; tu nu mă
mai înghiointești în viață, inimă.

Blîndă e seara. De ce n-ar fi aşa ?
Dureri și grații poartă ; întreagă — femeia.

La Lima plouă-n seara asta. Mi-amintesc
de grota aspră-a nerecunoștinței,
de blocul meu de gheăță pe macu-i purpuriu,
mai dur decit „nu fi aşa !“, al ei.

Sălbaticice flori negre ; și barbara,
enormă lapidare ; răstimpul glacial.
Tăcerea demnității sale o să pună
cu mir aromitor, punctul final.

De-aceea-n noaptea asta, ca niciodată, mă
port c-o cucuvaе in loc de inimă.

Altele trec ; văzindu-mă atât de trist
răpesc puțin din tine
prin cutile săpate de crincena durere.

Cum plouă-n seara asta, ce tare. Tu nu mă
mai înghiointești în viață, inimă !

IMPIÁ

*SEÑOR ! Estabas tras los cristales
humano y triste de atardecer ;
y cuál lloraba tus funerales
esa mujer !*

*Sus ojos eran el jueves santo,
dos negros granos de amarga luz !
Con duras gotas de sangre y llanto
clavó tu cruz !*

*Impia ! Desde que tú partiste,
Señor, no ha ido nunca al Jordán,
en rojas aguas su piel desviste,
y al vil judío le vende pan.*

NECREDINCIOASA

Doamne ! de după geam imaginea-ți adastă,
erai uman și trist de însерare ;
și cum te prohodea la îngropare
femeia astă !

În ochii ei — zile de pătimire —
semințe negre de rază cernită !
Cu picuri grei de sînge și jelire
crucea ți-e pironită !

Păgina ! De cînd pierit-a de istov
imaginea ta, Doamne, Iordanu-l ocolește,
în ape roșii carnea-și dezgolește
și vinde pîine răului jidov.

LA COPA NEGRA

*LA noche es una copa de mal. Un silbo agudo
del guardia la atraviesa, cual vibrante alfiler.
Oye tú, mujerzuela, ¿cómo, si ya te fuiste,
la onda aún es negra y me hace aún arder ?
La Tierra tiene bordes de férretro en la sombra.
Oye tú, mujerzuela, no vayas a volver.*

*Mi carne nada, nada
en la copa de sombra que me hace aún doler ;
mi carne nada en ella,
como en un pantanoso corazón de mujer.*

*Ascuia astral... He sentido
secos roces de arcilla
sobre mi loto diáfano caer.
Ah, mujer ! Por ti existe
la carne hecha de instinto. Ah, mujer !*

*Por eso ; oh, negro cáliz ! aun cuando ya te fuiste,
me ahogo con el polvo ;
y piasfan en mis carnes más ganas de beber !*

CUPA NEAGRĂ

Noaptea-i potir de rele. Țignalul ascuțit
de polițai străbate ca o împunsătură.
Ascultă, femeiușcă, dac-ai plecat de-aci,
de ce i-e unda neagră, pe gîtu-mi, o arsură ?
Pămîntu-n umbră rotește margini de sicriu.
Ascultă, femeiușcă, 'napoi să nu mai vii !

Înoată carnea, -noată
în cupa de-ntuneric ce încă-mi dă durere ;
prin ea înoată carnea,
ca-n mocirlosul suflet de muiere.

Stelar jăratec... Am simțit
atingere uscată, de argilă,
pe floarea-mi neîntinată, în cădere.
Muiere ! Mulțumită ție
carnea-i instinct și-atîta. Ah, muiere !

De-aceea, potir negru ! chiar de-ai plecat de-aci,
cu pulberea mă-năbus,
și-mi tropotesc prin carne mari chefuri de beții !

DESHORA

*PUREZA amada, que mis ojos nunca
llegaron a gozar. Pureza absurda !*

*Yo sé que estabas en la carne un dia,
cuando yo hilaba aún mi embrión de vida.*

*Pureza en falda neutra de colegio ;
y leche azul dentro del trigo tierno*

*a la tarde de lluvia, cuando el alma
ha roto su puñal en retirada,*

*cuando ha cuajado en no sé qué probeta
sin contenido una insolente piedra,*

*cuando hay gente contenta ; y cuando lloran
párpados ciegos en purpúreas bordas.*

*Oh, pureza que nunca ni un recado
me dejaste, al partir del triste barro*

*ni una migaja de tu voz ; ni un nervio
de tu convite heroico de luceros.*

*Alejaos de mi, buenas maldades,
dulces bocas picantes...*

Yo la recuerdo al veros ; oh, mujeres !

*Pues de la vida en la perenne tarde,
nació muy poco ; pero mucho muere !*

NEPOTRIVIRE

Puritate adorată, de tine ochii mei nicicind
nu s-au bucurat. Puritate absurdă !

Dar ştiu că te aflai în carneea mea
pe cind țeseam un embrion de viață.

Puritate în uniformă neutră de liceu ;
și lapte-albastru-al spicului cel fraged

în serile ploioase, cind sufletu-n retragere
aflat, și-a frânt pumnalul,

cind s-a-nchegat în nu știu ce retortă
goală de conținut, o piatră insolentă,

cind unii-s mulțumiți, și cind jeesc
nevăzătoare pleoape cu tivuri săngerii.

O, puritate, ce nu mi-ai lăsat
vreun dar ca amintire, plecînd din lutul trist,

fărîma vocii tale ; un nerv măcar
de la ospăt eroic, de luceferi.

Duceți-vă de la mine, bune răutăți,
dulci guri începătoare...

De ea îmi amintesc privindu-vă, femei !

Din viață, în seara perenă,
puțin se naște, prea mult moare !

FRESCO

*LLEGUÉ a confundirme con ella,
tanto... ! Por sus recodos
espirituales, yo me iba
jugando entre tiernos fresales,
entre sus griegas manos matinales.*

*Ella me acomodaba después los lazos negros
y bohemios de la corbata. Y yo
volvia a ver la piedra
absorta, desairados los bancos, y el reloj
que nos iba envolviendo en su carrete,
al dar su inacabable molinete.*

*Buenas noches aquéllas,
que hoy la dan por reir
de mi extraño morir,
de mi modo de andar meditabundo.
Alfeñiques de oro,
joyas de azúcar
que al fin se quiebran en
el mortero de losa de este mundo.*

*Pero para las lágrimas de amor,
los luceros son lindos pañuelitos
lilas,
naranjos,
verdes,
que empapa el corazón.*

FRESCĂ

Atit de mult cu ea
m-am contopit... ! Meandrele
din suflet străbateam
în joc, printre desisuri proaspete de fragă,
printre helenicele, matinalele ei miini.

Îmi potrivea apoi, și negre și boeme,
panglicile cravatei. Eu
vedeam, pentru a cîta oară, piatra
absorbită, bănci posomorîte, și un ceas
ce ne înfășura pe al său ax
pe cînd pornea morișca-i nesfîrșită.

Și nopțile acelea, minunate,
astăzi o fac a hohotii
de felul meu ciudat de a muri,
de felul meu de-a merge plin de gînduri.
Caramele de aur,
odoare de zahăr
ce-n urmă se fărâmă
în piua de lespede a lumii.

Dar pentru lacrimile din jubire,
luceferii sunt splendide năframe
liliachii,
portocalii
sau verzi,
pe care inima le-imbibă.

*Y si hay ya mucha hiel en esas sedas,
hay un cariño que no nace nunca,
que nunca muere,
vuela otro gran pañuelo apocaliptico,
la mano azul, inédita de Dios !*

Dacă e fiere multă-n țesături,
e și-o tandrețe care nu se naște,
care nu moare
— apocaliptică, altă năframă se agită,
a Domnului mînă de-azur, necunoscută !

YESO

*SILENCIO. Aquí se ha hecho ya de noche,
ya tras del cementerio se fue el sol ;
aquí se está llorando a mil pupilas ;
no vuelvas ; ya murió mi corazón.
Silencio. Aquí ya todo está vestido
de dolor riguroso ; y arde apenas,
como un mal kerosene, esta pasión.*

*Primavera vendrá. Cantarás „Eva“
desde un minuto horizontal, desde un
hornillo en que arderán los nardos de Eros.
¡ Forja allí tu perdón para el poeta,
que ha de dolerme aún,
como clavo que cierra un ataúd !*

*Mas... una noche de lirismo, tu
buen seno, tu mar rojo
se azotará con olas de quince años.
al ver lejos, aviado con recuerdos
mi corsario bajel, mi ingratitud.*

*Después, tu manzanar, tu labio dándose,
y que se aja por mí por la vez última,
y que muere sangriento de amar mucho,
como un croquis pagano de Jesús.*

*Amada ! Y cantarás ;
y ha de vibrar el femenino en mi alma.
como en una enlutada catedral.*

GHIPS

Tăcere. Aici s-a înnoptat,
soarele s-a lăsat dincolo de cimitir ;
aici se plinge dintr-o mie de pupile :
nu te întoarce ; inimă mi-amă îngropat.
Tăcere. Totul s-a înveșmintat
în doliu sever ; abia de se consumă
patima — benzină din soiul cel mai de pe urmă.

Primăvara va sosi. Tu, „Eva“ vei cinta
dintr-un minut orizontal, de pe
cuptorul care chiparoasele lui Eros ard în pară.
Pentru poet, în el să-ți făurești iertarea
ce știu c-o să mă doară
cum cuiu-nfipt într-un sicriu, ultima oară !

Dar... o noapte de lirism, al tău
sîn minunat, și marea ta cea roșie
biciuită cu valuri de cincisprezece ani, zărind
echipată cu amintiri, cum o să-nghită depărtarea
corabia-mi de pirați — uitarea.

Apoi livada ta de meri, gura ce se oferă,
de mine veștejită pentru ultima dată.
și care moare, de prea multă iubire sfîrtecată,
ca o imagine păgînă-a lui Isus.

Iubito ! Vei cînta ;
și Femininu-n suflăt va vibra
precum o catedrală îndoliată.

NOSTALGIAS IMPERIALES

NOSTALGII IMPERIALE

NOSTALGIAS IMPERIALES

I

*EN los paisajes de Mansiche labra
imperiales nostalgias el crepúsculo ;
y lábrase la raza en mi palabra,
como estrella de sangre a flor de músculo.*

*El campanario dobla... No hay quien abra
la capilla... Diriase un opúsculo
biblico que muriera en la palabra
de asiática emoción de este crepúsculo.*

*Un poyo con tres potos, es retablo
en que acaban de alzar labios en coro
la eucaristia de una chicha de oro.*

*Más allá, de los ranchos surge al viento
el humo oliendo a sueño y a establo,
como si se exhumara un firmamento.*

NOSTALGII IMPERIALE

I

La Mansiche, peste peisaj, stîrni
amurgul, imperiale nostalgii ;
se iscă neamul în cîntarea mea,
cum — peste-ntinderea de mușchi —, o stea.

Zvon în clopotniță... Dar n-are
cine capela s-o deschidă... Un opuscum
biblic, ai zice, sfîrșind într-o cîntare
(simtire asiată), în crepuscul.

O bancă, trei căușe : un altar
unde se-mbie buze cuvioase
la-mpărtășania țuicăi din pahar.

Departă, de pe ferme urcă lent
un fum ce-a somn și-a staul amiroase,
de parcă-ai deshuma un firmament.

II

*LA anciana pensativa, cual relieve
de un bloque pre-incaico, hila que hila ;
en sus dedos de Mama el huso leve
la lana gris de su vejez trasquila.*

*Sus ojos de esclerótica de nieve
un ciego sol sin luz gualda y mutila... !
Su boca está en desdén, y en calma aleve
su cansancio imperial talvez vigila.*

*Hay ficus que median, melenudos
trovadores incaicos en derrota,
la rancia pena de esta cruz idiota,

en la hora en rubor que ya se escapa,
y que es lago que suelda espejos rudos
donde naufrago llora Manco-Cápac.*

II

Pare săpată bătrîna gînditoare
în blocul pre-incas, toarce întruna.
Fusul sprințar, în mîini de Mamă-mare,
scarmănă-a bătrînești, cenușie, lîna.

În ochii săi, cu albul de ninsoare,
un soare orb, opac, — lovind — pălește... !
O schimă de dispreț ; e trădătoare
sfîrșeala-i imperială : ne pîndește.

Ficușii meditează, ca truveri
încăși pleoși, învinși și în prigoană,
la jalea rîncedă a crucii : doar o toană,

în ora de roșeață ce se stinge,
— un lac ce potrivește-oglinzi de fier —
și unde Manco-Cápac¹, naufragiatul, plînge.

III

*COMO viejos curacas van los bueyes
camino de Trujillo, meditando...
Y al hierro de la tarde, fingen reyes
que por muertos dominios van llorando.*

*En el muro de pie, pienso en las leyes
que la dicha y la angustia van trocando :
ya en las viudas pupilas de los bueyes
se pudren sueños que no tienen cuándo.*

*La aldea, ante su paso, se reviste
de un rudo gris, en que un mugir de vaca
se aceita en sueño y emoción de huaca.*

*Y en el festín del cielo azul yodado
gime en el cáliz de la esquila triste
un viejo coraquerque desterrado.*

III

Ca vechi stăpînitori înaintează
înspre Trujillo boi pierduți în cugetări...
Prin tuciuriul serii, regi întruchipează,
ce plîng după apusele lor țări.

Pe zidul în picioare, gîndesc cum legi uitate
norocul și mîhnirea le schimbă rînd pe rînd :
deja, peste bovine pupile-ndoliate
mucegăiește somnul, pentru că n-are cînd.

La trecerea lor, satul se îmbracă
în aspru gri ; iar mugetul de vacă
e uns cu vis și gropniță pitită.

Și în festinul cerului iodat
geme-n talanga răgușită
surghinul Pasărei, ciudat.

IV

*LA Grama mustia, recogida, escueta
ahoga no sé qué protesta ignota :
parece el alma exhausta de un poeta,
arredrada en un gesto de derrota.*

*La Ramada ha tallado su silueta,
cadavérica jaula, sola y rota,
donde mi enfermo corazón se aquietá
en un tedio estatual de terracota.*

*Llega el canto sin sal del mar labrado
en su máscara bufa de canalla
que babea y da tumbos de ahorcado !*

*La niebla hila una venda al cerro lila
que en ensueños miliarios se enmuralla,
como un huaco gigante que vigila.*

IV

*La Gramă*², tristă, reculeasă,-n slobozire,
înăbușă vreo-mpotrivire neștiută :
pare-a poetului, fără puteri, simțire,
înfricoșată-n gestul de derută.

*Ramada*², un contur întipărește,
mortuară cușcă, goală și fragilă,
în care inima-mi bolnavă lîncezește
în statuar plictis, de arsă-argilă.

A î mării-n brazde, cintul nesărat
sosește sub o mască de mișel
bălos, jucînd în spasm de spînzurat !

Negura toarce benzi pe-un mov muncel
ce se zidește-n miliara vrajă
precum un idol funerar — de strajă.

HOJAS DE ÉBANO

*FULGE mi cigarrillo ;
su luz se limpia en pólvoras de alerta.
Y a su guiño amarillo
entona un pastorcillo
el tamarindo de su sombra muerta.
Ahoga en una energética negrura
el caserón entero
la mustia distinción de su blancura.
Pena un frágil aroma de aguacero.*

*Están todas las puertas muy ancianas,
y se hastia en su habano carcomido
una insomne piedad de mil ojeras.
Yo las dejé lozanas ;
y hoy ya las telarañas han zurcido
hasta en el corazón de sus maderas,
coágulos de sombra oliendo a olvido.
La del camino, el dia
que me miró llegar, trémula y triste,
mientras que sus dos brazos entreabria,
chilló como en un llanto de alegría.
Que en toda fibra existe,
para el ojo que ama, una dormida
noria perla, una lágrima escondida.*

*Con no sé qué memoria secretea
mi corazón ansioso.
— ¿ Señora ?... — Si, señor ; murió en la aldea ;
aún la veo envueltita en su rebozo...*

FOI DE ABANOS

Tigarea-mi scînteiază ;
lumina se clătește în pulberi vestitoare.
Și-n galbena ei rază,
păstorul fredonează
al umbrei sale tamarin, ce moare.
Îneacă-n strașnică intunecare
întreaga șandrama
distincția ofilită, din paloare.
Vag, a ploaie torențială aromea.

Ușile toate — ce îmbătrînîte !
Se plătisea în putred arămuș-deschis
pios nesomn, cu cearcâne o mie.
Erau pe-atunci ca înflorite ;
de-atîta timp, păianjeni, cu dichis,
tot țes în miez de lemnărie
cheaguri de umbră ce duhnesc a vis.
Poarta din drum e cea
ce m-a zărit sosind : tremurătoare, tristă,
în timp ce brațele își deschidea
c-un plins de bucurie scheuna.
În orice fibră există,
pentru ochi iubitor, o adormită
fecioară perlă, lacrimă pitită.

Nu știu ce amintire-a picurat
inima-mi tulburată.
— Doamna... ? Nu, domnule,-a murit în sat ;
o văd și-acum, în giulgiu-nfășurată.

*Y la abuela amargura
de un cantar neurasténico de paria
; oh, derrotada musa legendaria !
afila sus melódicos raudales
bajo la noche oscura ;
como si abajo, abajo,
en la turbia pupila de cascajo
de abierta sepultura.
celebrando perpetuos funerales,
se quebrasen fantásticos puñales.*

*Llueve... llueve... Sustancia el aguacero,
reduciéndolo a fúnebres olores,
el humor de los viejos alcanfores
que velan tahuashando en el sendero
con sus ponchos de hielo y sin sombrero.*

Și jalea, ruda cea amară
din nevrozatul cînt de oropsit
— înfrîntă muză legendară ! —,
ascute melodiosu-i uruit
sub noaptea-ntunecată ;
ca și cum în afund,
în tulburele ochi rotund
al gropii stînd căscată,
slujind eterna priveghere
s-ar fărîma fantastice junghere.

Plouă... plouă... Aversa a răpit
(și o preschimbă în mirosuri funerare)
a vechilor arbuști de camfor umoare ;
ei — trăncănid — veghează pe cărare
în poncho înghețat, cu cap descoperit.

TERCETO AUTÓCTONO

TERÇET AUTOHTON

I

*EL puño labrador se aterciopela,
y en cruz en cada labio se aperfila.
Es fiesta ! El ritmo del arado vuela ;
y es un chantre de bronce cada esquila.*

*Afilase lo rudo. Habla escarcela...
En las venas indigenas rutila
un yaraví de sangre que se cuela
en nostalgias de sol por la pupila.*

*Las pallas, aquenando hondos suspiros,
como en raras estampas seculares,
enrosájan un simbolo en sus giros.*

*Luce el Apóstol en su trono, luego ;
y es, entre inciensos, cirios y cantares,
el moderno dios-sol para el labriego.*

I

Pumnul plugarului, muiat acum, ușor,
pe toate buzele, în cruce, se așează.
E sărbătoare ! Ritmul plugului planează ;
orice talangă-i cîntăreț de cor.

Chimirul sună.-Asprimi se cizeleză...
În vene băştinaşe, sclipitor,
curge un *yaraví*³ de singe : furiseză
în ochi, pentru al zilei Astru — dor.

Alese fete pun pe note grea jelire,
precum în rare stampe seculare,
înşiruind un înţeles în unduire.

Pe-un tron, Apostolul, cu strălucire
entre cădelniți, luminări, cîntare,
pentru țăran — modernul Zeul-Soare.

II

*ECHA una cana al aire el indio triste.
Hacia el altar fulgente va el gentio.
El ojo del crepúsculo desiste
de ver quemado vivo el caserío.*

*La pastora de lana y llanque viste,
con pliegues de candor en su atavío ;
y en su humildad de lana heroica y triste,
copo es su blanco corazón bravio.*

*Entre músicas, fuegos de bengala,
solfea un acordeón ! Algún tendero
da su reclame al viento : „Nadie iguala !“*

*Las chispas al flotar lindas, graciosas,
son trigos de oro audaz que el chacarero
siembra en los cielos y en las nebulosas.*

II

Azi, indianul trist o face lată.
Către altaru-n sclipăt gloata mină.
Ochiul amurgului încă amină
s-aprindă tot cătunul dintr-o dată.

Femeia poartă lînă, opinci poartă,
e nevinovătie-n orice-ncreștură ;
în umilința ei de lînă e bravură ;
o scamă — inima sa albă și bărbată.

Prin lărmuieli și focuri de Bengal,
acordeonul cîntă. Marchitanul
în aer trîmbițează : „N-am egal !“

Scînteile în zbor, line, grațioase,
sînt grîne de-aur dîrz ; țăranul
le seamănă prin cer și nebuloase.

III

*MADRUGADA. La chicha al fin revienta
en sollozos, lujurias, pugilatos ;
entre olores de úrea y de pimienta
traza un ebrio al andar mil garabatos.*

*„Mañana que me vaya...“ se lamenta
un Romeo rural cantando a ratos.
Caldo madrugador hay ya de venta ;
y brinca un ruido aperital de platos.*

*Van tres mujeres... silba un golfo... Lejos
el río anda borracho y canta y llora
prehistorias de agua, tiempos viejos.*

*Y al sonar una caja de Tayanga,
como iniciando un huaino azul, remanga
sus pantorrillas de azafrán la Aurora.*

III

În zori. Rachiul răbufnește
cu vaer, desfrînare,-ncăierări ;
în iz de-urină și piper, pe trei cărări
un bețivan se tot împleticește.

„Măine cînd oi pleca...“ se văicărește
vreun amorez rural, în vagi cîntări.
O zeamă matinală se servește ;
tresaltă zvon de blide cu mîncări.

Femei... golanul șuieră. Departe,
rîful s-a îmbătat, plînge avan
lichide preistorii, timpuri moarte.

Lovind în toba de Tayanga, hora
parcă pornind-o, — albastră —, Aurora
rotește pulpe de șofran.

ORACIÓN DEL CAMINO

*NI sé para quién es esta amargura !
Oh, Sol, llévala tú que estás muriendo,
y cuelga, como un Cristo ensangrentado,
mi bohemio dolor sobre su pecho.*

*El valle es de oro amargo ;
y el viaje es triste, es largo.*

*Oyes ? Regaña una guitarra. Calla !
Es tu raza, la pobre viejecita
que al saber que eres huésped y que te odian,
se hinca la faz con una roncha lila.*

*El valle es de oro amargo,
y el trago es largo... largo...*

*Azulea el camino, ladra el río...
Baja esa frente sudorosa y fría,
fiera y deforme. Cae el pomo roto
de una espada humanicida !*

*Y en el mórmico valle de oro santo,
la brasa de sudor se apaga en llanto !*

*Queda un olor de tiempo abonado de versos,
para brotes de mármoles consagrados que hereden
la aurífera canción
de la alondra que se pudre en mi corazón !*

RUGĂCIUNE ÎN DRUM

Măcar de-aș ști cui i-e sortită-această amărăciune !
O, Soare, poart-o tu ce te gătești de moarte ;
atîrnă, ca un Crist însingerat,
pe pieptul său durerea mea boemă.

Valea, de aur e, coclit :
iar drumul, trist și nesfîrșit.

Auzi ? Zvon de chitară. Taci !
E stirpea ta, o biată bătrînică :
aflînd că oaspe ești, dar dușmănit,
și-a-nfipt pe chip o vinătaie liliachie.

Valea, de aur e, coclit,
iar dușca lungă... și fără sfîrșit...

Bate-n albastru drumul, latră rîul...
Se pleacă fruntea asta nădușită, rece,
diformă, hîdă. Cade rupt mînerul
spadei umanicide !

Și-n valea-mbâlsămată, de sfîntă poleială,
jăratecul sudorii sfîriiie-n tinguală !

Stăruie iz de timp, rodind, de-atita vers,
vlăstar de marmori consacrate, ce păstrează
aurifera melodie
a putredei, în suflet, ciocîrlie !

HUACO

*YO soy el coraquenque ciego
que mira por la lente de una llaga,
y que atado está al Globo,
como a un huaco estupendo que girara.*

*Yo soy el llama, a quien tan sólo alcanza
la necesidad hostil a trasquilar
volutas de clarín,
volutas de clarín brillantes de asco
y bronceadas de un viejo yaravi.*

*Soy el pichón de cóndor desplumado
por latino arcabuz ;
y a flor de humanidad floto en los Andes,
como un perenne Lázaro de luz.*

*Yo soy la gracia incaica que se roe
en áureos coricanchas bautizados
de fosfatos de error y de cicuta.
A veces en mis piedras se encabritan
los nervios rotos de un extinto puma.*

*Un fermento de Sol ;
¡ levadura de sombra y corazón !*

URNA

Sint oarba pasăre măiastră
ce prin lentila unei răni privește,
de globul pămîntesc legată
ca de o urnă care se rotește.

Si *lama* sint ; dar mă silește
prostia cea vrăjmașă să sfîșii
volutele de goarnă,
volutele de goarnă strălucind de silă,
muiate-n vechiul *yaravi*.

Sînt puiul unui cónדור jumulit
de archebuza cea latină ;
plutesc în Anzi la suprafața omenirii
precum eternul Lazăr de lumină.

Mai sint incasul har ce se frămîntă
în aurite temple botezate-n
fosfați de rătăcire și cucută.
Arar, simt cum din pietre stă s-asmută
o pumă, nervii rupți, prin moarte.

A Soarelui dospire ;
zațuri de umbră, de simțire !

MAYO

*VIERTE el humo doméstico en la aurora
su sabor a rastrojo ;
y canta, haciendo leña, la pastora
un salvaje aleluya !*

Sepia y rojo.

*Humo de la cocina, aperitivo
de gesta en este bravo amanecer.
El último lucero fugitivo
lo bebe, y, ebrio ya de su dulzor,
¡oh celeste zagal trasnochador !
se duerme entre un jirón de rosicler.*

*Hay ciertas ganas lindas de almorzar,
y beber del arroyo, y chivatear !
Aletear con el humo allá, en la altura ;
o entregarse a los vientos otoñales
en pos de alguna Ruth sagrada, pura,
que nos brinde una espiga de ternura
bajo la hebraica unción de los trigales !*

*Hoz al hombro calmoso,
acre el gesto brioso,
va un joven labrador a Irichugo.
Y en cada brazo que parece yugo
se encrespa el férreo jugo palpitante
que en creador esfuerzo cuotidiano
chispea, como trágico diamante,
a través de los poros de la mano*

MAI

În zori, de pe acoperișe urcă mreje,
a miriște-aromind, de fum ;
o păstoriță cîntă adunînd găteje
sălbatec aleluia !

Roșu, brun.

Fum de bucătărie, o gustare
de mari isprăvi la revârsat domol.
Luceafăr întîrziat, în goană
îl dă pe gît, apoi, beat de savoare,
— celest flăcău ce nopțile își pierde ! —
adoarme frînt, în geana de pîrjol.

M-apucă un chef năstrușnic de-a prinzi,
de-a bea din riu, de-a dăńui !
de-a tremura, cu fumul, pe sus, în cea tărie ;
de-a-mi da, prin vînt tomnatec, liber frîu
după vreo Ruth muiată-n apele sfîntiei,
ce ne oferă spicul duioșiei
sub jîdov maslu-al holdelor de grîu !

Cu secera pe umărul tihnit,
dar iute-n gest, repezit,
spre Irichugo merge flăcăul din popor.
Și-n brațul său ca jugul, plin de spor,
spumegă seva zvîcnitoare,
ce-n zilnică-opintire creatoare
ca diamantul tragic scînteiază
prin orice por al mînnii

*que no ha bizantinado aún el guante.
Bajo un arco que forma verde aliso,
¡oh cruzada fecunda del andrajo!
pasa el perfil macizo
de este Aquiles incaico del trabajo.*

*La zagalá que llora
su yaravi a la aurora,
recoge ¡oh Venus pobre!
frescos leños fragantes
en sus desnudos brazos arrogantes
esculpidos en cobre.
En tanto que un 'becerro,
perseguido del perro,
por la cuesta bravía
corre, ofrendando al floreciente día
un himno de Virgilio en su cencerro !*

*Delante de la choza
el indio abuelo fuma ;
y al serrano crepúsculo de rosa,
el ara primitiva se sahuma
en el gas del tabaco.
Tal surge de la entraña fabulosa
de epopéyico huaco,
mítico aroma de broncineos lotos,
el hilo azul de los aientos rotos !*

(mănușa încă n-o sofistichează).
Pe sub a verdelui arin arcadă
— ce rodnică, ce flenduroasă cruciadă ! —,
trece tăiat în stîncă, — impunător,
profil incas de-Ahile muncitor.

Iar fata care-n zori de zi
îngînă tristul *yaravi*,
adună — o, Venus sărmană ! —
înmiresmate crengi răzlețe
pe brațe goale, îndrăznețe,
tăiate în aramă.
În timp ce un vițel
fugărit de cățel
pe coaste povîrnite,
închină zilei înflorite
un imn de-al lui Virgil, în clopoțel !

Lîngă bordei
fumează-un indian bâtrîn ;
montanu-apus trandafiriu
(altar străvechi), se împînzește
cu abur de tutun.
Nu osebit, țîșnește
din pîntecul de idol de-epopei
aroma legendară a florii calcinate,
fir azuriu de răsuflări curmate !

ALDEANA

*LEJANA vibración de esquilas mustias
en el aire derrama
la fragancia rural de sus angustias.
En el patio silente
sangra su despedida el sol poniente.
El ámbar otoñal del panorama
toma un frío matiz de gris doliente !*

*Al portón de la casa
que el tiempo con sus garras torna ojosa,
asoma silenciosa
y al establo cercano luego pasa,
la silueta calmosa
de un buey color de oro,
que ahora con sus bíblicas pupilas,
oyendo la oración de las esquilas,
su edad viril de toro !*

*Al muro de la huerta,
aleteando la pena de su canto,
salta un gallo gentil, y, en triste alerta,
cual dos gotas de llanto,
tiemblan sus ojos en la tarde muerta !*

*Lánguido se desgarra
en la vetusta aldea
el dulce yaravi de una guitarra,*

SĂTEASCA

De talangă, sunet trist în depărtare,
prin aer răspîndește
iz țărănesc de tulburare.
În țarcul liniștit
își singeră plecarea Astrul asfințit.
Autumnala ámbră-a imaginii primește
o rece nuanță : cenușiu mihnit !

La a casei intrare
ciuruită de vreme între gheare,
în liniște se-arată
păsind spre staulul alăturat
conturul împăcat
al unui bou muiat în aur.
ce în pupile biblice, cu infocare
— atent la a talăngii implorare —,
cum jinduiește vîrsta lui de taur !

Pe a livezii îngrăditură,
zburătăcindu-și jalea în măsură,
saltă un brav cocoș ; cu trist nesomn,
ca două picături de bocet
îi tremur ochii-n seară, monoton.

Lînced se desfășoară
peste-așezarea bătrînă
un yaravi pe coarda de chitară.

*en cuya eternidad de hondo quebranto
la triste voz de un indio dondonea,
como un viejo esquilón de camposanto.*

*De codos yo en el muro,
cuando triunfa en el alma el tinte oscuro
y el viento reza en los ramajes yertos
llantos de quenas, timidos, inciertos,
suspiro una congoja,
al ver que en la penumbra gualda y roja
llora un trágico azul de idilios muertos !*

pe a cărui adîncă năruire,
glas trist de indian îngînă
precum un clopot vechi, de cimitire.

Iar eu, cu coatele pe zid,
cind sufletul se zbate-n tuș lichid,
iar vîntul psalmodiază prin rămuriș rigid
hohot de flaut, abia șoptit, timid ;
suspin cuprins de mile
văzînd cum în penumbra roșie-aurie
geme azurul tragic al moartelor idile !

IDILIO MUERTO

*QUÉ estará haciendo esta hora mi andina y dulce Rita
de junco y capuli ;
ahora que me asfixia Bizancio, y que dormita
la sangre, como flojo cognac, dentro de mi.*

*Dónde estarán sus manos que en actitud contrita
planchaban en las tardes blancuras por venir ;
ahora, en esta lluvia que me quita
las ganas de vivir.*

*Qué será de su falda de franela ; de sus
afanes ; de su andar ;
de su sabor a cañas de mayo del lugar.*

*Ha de estarse a la puerta mirando algún celaje,
y al fin dirá temblando : „Qué frío hay... Jesús !“
Y llorará en las tejas un pájaro salvaje.*

IDILĂ MOARTĂ

Ce-o fi făcînd la ora asta andina-mi, dulcea Rită
de trestie și ciorchine ;
acum, cînd mă înăbușă Bizanțul, și dormită
singele, precum coniacul slab, în mine.

Mîinile, unde-i sint oare, părînd a se pocăi,
netezind întreaga seară albitura viitoare ;
acum, pe ploaia asta care-mi taie
și cheful de-a trăi.

Ce s-a ales din fusta-i de flanelă ; din
rîvnele sale ; din felu-i de-a umbla ;
din gustul său de trestie de mai, din loc andin.

Pesemne stă în ușă privind un nor ce trece,
apoi va spune,-n tremur : „O Doamne... cît de rece !“
Neimblinzit, o pasăre pe streașină plingea.

TRUEÑOS

TUNETE

EN LAS TIENDAS GRIEGAS

*Y el Alma se asustó
a las cinco de aquella tarde azul desteñida.
El labio entre los linos la imploró
con pucheros de novio para su prometida.*

*El Pensamiento, el gran General se ciñó
de una lanza deicida.
El Corazón danzaba ; mas, luego sollozó :
¿la bayadera esclava estaba herida ?*

*Nada ! Fueron los tigres que la dan por correr
a apostarse en aquel rincón, y tristes ver
los ocasos que llegan desde Atenas.*

*No habrá remedio para este hospital de nervios,
para el gran campamento irritado de este atardecer !*

*Y el General escruta volar siniestras penas
allá
en el desfiladero de mis nervios !*

ÎN TABĀRA GRECEASCĂ

Iar Sufletul s-a-nspăimîntat
la ora cinci în după-amiaza spălăcită.
O buză dintre pînze l-a rugat,
cu mofturi de ibovnic, pentru a sa iubită.

Cugetul, mare General, a apucat
o lance deicidă.
Inima dăntuia ; apoi a suspinat :
— baiadera sclavă să fie rănită ?

Nici gînd ! Tigrii au pus-o pe fugă
de s-a pitit prin colțuri ; cu luare-aminte
privesc ei la apusul pe care Atena-l trimite.

Pentru acest ospiciu, să fie vreun leac ?
pentru al înscrierii mînios bivuac ?

Scrutează Generalul cum zboară, ce grele,
cruntele osînde
prin defileul crizelor mele !

AGAPE

*HOY no ha venido nadie a preguntar ;
ni me han pedido en esta tarde nada.*

*No he visto ni una flor de cementerio
en tan alegre procesión de luces.
Perdóname, Señor : qué poco he muerto !*

*En esta tarde todos, todos pasan
sin preguntarme ni pedirme nada.*

*Y no sé qué se olvidan y se queda
mal en mis manos, como cosa ajena.*

*He salido a la puerta,
y me da ganas de gritar a todos :
Si echan de menos algo, aquí se queda !*

*Porque en todas las tardes de esta vida,
yo no sé con qué puertas dan a un rostro,
y algo ajeno se toma el alma mia.*

*Hoy no ha venido nadie ;
y hoy he muerto qué poco en esta tarde !*

AGAPĂ

Azi nimeni n-a venit să mă întrebe ;
și-n seara asta nici nu mi-au cerut nimic.

Floarea de cimitir nu se zărea
în procesiunea de lumini, atât de vioaie.
Mă iartă, Doamne : prea puțin muream !

În seara asta trec cu toții, trec,
nu mă întreabă nici nu-mi cer nimic

și nu știu ce anume uită, de rămâne
șui în miinile mele, ca un lucru străin.

Ieșit în ușă,
îmi vine să le strig :
Ceva de vă lipsește, păstrează totul aici !

În serile acestei vieți
nu am habar de ușile ce se trîntesc în față,
dar sufletu-mi primește ceva străin.

Azi, nimeni n-a venit ;
tare puțin muream, în seară !

LA VOZ DEL ESPEJO

*ASÍ pasa la vida, como raro espejismo.
¡La rosa azul que alumbra y da el ser al cardo !
Junto al dogma del fardo
matador, el sofisma del Bien y la Razón !*

*Se ha cogido, al acaso, lo que rozó la mano ;
los perfumes volaron, y entre ellos se ha sentido
el moho que a mitad de la ruta ha crecido
en el manzano seco de la muerta Ilusión.*

*Así pasa la vida,
con cánticos aleves de agostada bacante.
Yo voy todo azorado, adelante... adelante,
rezongando mi marcha funeral.*

*Van al pie de brahmánicos elefantes reales,
y al sórdido abejeo de un hervor mercurial,
parejas que alzan brindis esculpidos en roca,
y olvidados créspulos una cruz en la boca.*

*Así pasa la vida, vasta orquesta de Esfinges
que arrojan al Vacío su marcha funeral.*

GLASUL OGLINZII

Aşa se scurge viaţa, ciudata amăgire.
O pală de senin însufleţind ciulinii !
Lîngă dogma greutăţii
ucigătoare, sofismul Binelui şi-al Judecăţii !

Am prins, la întâmplare, ce mîna doar atins-a ;
miresmele zburără, şi-n ele am simtît
un putregai, la jumătatea drumului ivit
pe-un trunchi uscat, de măr. Era Iluzia, stinsa.

Aşa se scurge viaţa,
în mîrşava cîntare-a bacantei istorvite.
Eu merg, plin de nelinişti, înainte,
bolborosindu-mi marşul funerar.

Lîngă brahmanici elefanţi regali
şi-n josnica rumoare de clocoţ mercurial,
— urări cioplind în stincă —, perechile cum curg,
purtind o cruce-n gură, ca un uitat amurg.

Aşa se scurge viaţa — de Sfînci orchesteră vastă,
ce-şi leapădă în Haos funebra defilare.

ROSA BLANCA

*ME siento bien. Ahora
brilla un estoico hielo
en mí.
Me da risa esta soga
rudi
que rechina en mi cuerpo.*

*Soga sin fin,
como una
voluta
descendente
de
mal...
soga sanguinea y zurda
formada de
mil dagas en puntal.*

*Que vaya así, trenzando
sus rollos de crespón ;
y que ate el gato trémulo
del Miedo al nido helado,
al último fogón.*

*Yo ahora estoy sereno,
con luz.
Y maya en mi Pacífico
un naufrago ataúd.*

ROZA ALBA

Mă simt perfect. Acum
sclipește-o gheață stoică
în mine.

Mă-nveselește funia asta
rubinie
ce-mi scărțiiie prin vine.

Funie fără sfîrșit,
ca o
volută
a răului,
cobelitoare...
funie sangvină și stîngace
formată din
o mie de pumnale proptitoare.

Așa să meargă,-n impletire
de ghem creponat ;
să lege mîta tremurîndă
a Spaimei, de cuibul înghețat,
de ultima pîlpîire.

Acuma sănătatea
în raze scăldat.
Imi miorlăie-n Pacific
siciul eșuat.

LA DE A MIL

*EL suertero que grita „La de a mil“,
contiene no sé qué fondo de Dios.*

*Pasan todos los labios. El hastio
despunta en una arruga su yanó.
Pasa el suertero que atesora, acaso
nominal, como Dios,
entre panes tantálicos, humana
impotencia de amor.
Yo le miro al andrajo. Y él pudiera
darnos el corazón ;
pero la suerte aquella que en sus manos
aporta, pregonando en alta voz,
como un pájaro cruel, irá a parar
adonde no lo sabe ni lo quiere
este bohemio dios.
Y digo en este viernes tibio que anda
a cuestas bajo el sol :
¡por qué se habrá vestido de suertero
la voluntad de Dios !*

LOZUL DE O MIE

Vînzătorul ce strigă „Lozul de o mie“,
tăinuiește o noimă divină.

Trec buzele toate. Dezgustul,
în zbîrcituri sloboade al său „de-ajuns“. Trece vînzătorul ce agonisește,
nominal, pesemne, precum Dumnezeu,
între pîini tantalice, umana
neputință de a iubi.
Îl privesc chioriș. Iar el ar putea
inima să ne-o dea ;
dar norocul acela, ce-n mîinile-i duce,
strigind în gura mare, se va zori
precum o crudă zburătoare,
spre-un loc ce nu-l cunoaște, nu-l dorește
boemul zeu.
Și spun în vinerea călduță înaintînd
tîriș sub soare :
— de ce s-a deghizat în vînzător de lozuri
vrerea lui Dumnezeu !

EL PAN NUESTRO

Para Alejandro Gamboa

*SE bebe el desayuno... Húmeda tierra
de cementerio huele a sangre amada.
Ciudad de invierno... La mordaz cruzada
de una carreta que arrastrar parece
una emoción de ayuno encadenada !*

*Se quisiera tocar todas las puertas,
y preguntar por no sé quién ; y luego
ver a los pobres, y, llorando quedos,
dar pedacitos de pan fresco a todos.
Y saquear a los ricos sus viñedos
con las dos manos santas
que a un golpe de luz
volaron desclavadas de la Cruz !*

*Pestaña matinal, no os levantéis !
¡ El pan nuestro de cada día dánoslo,
Señor... !*

*Todos mis huesos son ajenos ;
yo talvez los robé !
Yo vine a darme lo que acaso estuvo
asignado para otro ;
y pienso que, si no hubiera nacido,
otro pobre tomara este café !
Yo soy un mal ladrón... A dónde iré !*

PÎINEA NOASTRĂ

Lui Alejandro Gamboa

Ne luăm dejunul... Huma jilăvită,
de cimitir, a singe preaiubit miroase.
Oraș în iarnă... Trecerea-și scrîșnește
o haraba, ce pare c-ar tirî
o tulburare de postiri, înlănțuită.

De-a bate-n ușile din jur — porniri —,
și-a întreba de nu știu cine ; apoi
să-i vizitezi pe cei sărmani, și-n tînguiri
bucăți să-mparți din proaspetele pîni.
Porniri de-a jefui podgoriile bogate
cu cele două sfinte miini
ce sub o pală de lumină
zburără de pe Cruce, descleștate !

Matinală geană, nu te ridica !
Piinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o
nouă, Doamne... !

Mi-s toate oasele străine ;
pesemne le-am furat !
mi-am însușit ce, poate, se cùvine
să fie-al altcuiva ;
cred că de nu m-aș fi născut,
un alt sărman cafeaua asta ar fi băut !
Sint rău tilhar... Unde să mă ascund ?

*Y en esta hora fría, en que la tierra
trasciende a polvo humano y es tan triste,
quisiera yo tocar todas las puertas,
y suplicar a no sé quién, perdón,
y hacerle pedacitos de pan fresco
aqui, en el horno de mi corazón... !*

La ceas glacial, pe cind pămîntul
a praf uman miroase, și e atît de trist,
aș vrea la ușile din jur să bat mereu
și cuiva, necunoscut, să-i cer iertare,
să-i fac morman de calde azimioare,
aici, pe spuza sufletului meu... !

ABSOLUTA

*COLOR de ropa antigua. Un julio a sombra,
y un agosto recién segado. Y una
mano de agua que injertó en el pino
resinoso de un tedio malas frutas.*

*Ahora que has anclado, oscura ropa,
tornas rociada de un suntuoso olor
a tiempo, a abreviación... Y he cantado
el proclive festín que se volcó.*

*Mas ¿no puedes, Señor, contra la muerte,
contra el límite, contra lo que acaba ?
Ay ! la llaga en color de ropa antigua,
cómo se entreabre y huele a miel quemada !
Oh unidad excelsa ! Oh lo que es uno
por todos !
Amor contra el espacio y contra el tiempo !
Un latido único de corazón ;
un solo ritmo : Dios !*

*Y al encogerse de hombros los linderos
en un bronco desdén irreductible,
haq un riego de sierpes
en la doncella plenitud del 1.
¡ Una arruga, una sombra !*

ABSOLUTA

Tonuri de haină veche. Un iulie la umbră
și-un august de curind cosit.
Mîna de apă altoia în pinul
urîțului, râșini și roade rele.

Acum, c-ai ancorat, strai mohorît,
revii muiat în somptuos parfum
de timp, abreviere... Fredonam
festinul pus pe rele, amînat.

Nimic să nu poți, Doamne, contra morții,
a îngrădirii, a tot ce ia sfîrșit ?
Vai, plaga de culoarea hainei vechi,
cum s-a căscat, cu iz de miere arsă !
Măreață unitate ! O, ce înseamnă unul
în locul tuturor !
Iubirea, contra spațiu, contra timp !
O unică bătaie a inimii,
ritm singular : tu, Doamne !

Iar cînd hotarele din umeri tot ridică
cu un ursuz dispreț ireductibil,
e-o scurgere de șerpi
în casta plenitudine-a lui I.
O zbîrcitură, o nălucă !

CAPITULACIÓN

*ANOCHE, unos abriles granas capitularon
ante mis mayos desarmados de juventud ;
los marfiles histéricos de su beso me hallaron
muerto ; y en un suspiro de amor los enjaulé.*

*Espiga extraña, dócil. Sus ojos me asediaron
una tarde amaranto que dije un canto a sus
cantos ; y anoche, en medio de los brindis, me hablaron
las dos lenguas de sus senos abrazadas de sed.*

*Pobre trigueña aquella ; pobres sus armas ; pobres
sus velas cremas que iban al tope en las salobres
espumas de un marmuerto. Vencedora y vencida,*

*se quedó pensativa y ojerosa y granate.
Yo me parti de aurora. Y desde aquel combate,
de noche entran dos sierpes esclavas a mi vida.*

PREDARE NECONDIȚIONATĂ

Azi-noapte, aprilii rumene-au cedat
la maii mei cei dezarmați de tinerețe ;
al sărutării fildeș isteric m-a aflat
că-s mort ; încis în cușca de tandrețe.

Ce spic ciudat, docil. Ochii m-au asediat
în serile de știr, printre cîntări rostite
cîntării ei ; curmînd uralele, au cuvîntat
sînii ca două limbi, de sete mistuite.

Sărmană fată smeadă ; armele ei, sărace,
și velele-nădite prin spuma cea rapace
a mării moarte. Învinsă — tot semeață —

pe gînduri sta, încercănată, viorie.
În zori eu am plecat. De-atunci, din bătălie,
două reptile roabe dau buzna-n a mea viață.

DESNUDO EN BARRO

*COMO horribles batracios a la atmósfera,
suben visajes lúgubres al labio.
Por el Sahara azul de la Substancia
camina un verso gris, un dromedario.*

*Fosforece un mohin de sueños crueles.
Y el ciego que murió lleno de voces
de nieve. Y madrugar, poeta, nómada,
al crudísimo dia de ser hombre.*

*Las Horas van febriiles, y en los ángulos
abortan rubios siglos de ventura.
¡ Quién tira tanto el hilo ; quién descuelga
sin piedad nuestros nervios,
cordeles ya gastados, a la tumba !*

*Amor ! Y tú también. Pedradas negras
se engendran en tu máscara y la rompen.
¡ La tumba es todavía
un sexo de mujer que atrae al hombre !*

NUD ÎN NOROI

Ca batracieni hidoși în atmosferă,
pe buze urcă spăimîntoase chipuri.
Sahara sinilie a Substanței
cum o străbate versul gri, un dromader !

De visuri crude, o grimasă licărește.
Și orbul ce-a murit umplut de voci
de nea. Să te deștepți, poet, nomad,
la ziua nemiloasă de-a fi om.

Ore se-nvîrt, febrile, și prin colțuri,
bălaie veacuri norocoase avortează.
Cine trage de fir ; cine coboară
fără de milă nervii noștri,
frînghii deja uzate, în mormînt !

Iubire ! Chiar și tu. Lapidări negre
se nasc în masca ta și o distrug.
Pînă și groapa este
sex femeiesc ademenindu-l pe bărbat !

LÍNEAS

*CADA cinta de fuego
que, en busca del Amor,
arrojo y vibra en rosas lamentables,
me da a luz el sepelio de una vispera.*

*Yo no sé si el redoble en que lo busco,
será jadear de roca,
o perenne nacer de corazón.
Hay tendida hacia el fondo de los seres,
un eje ultranervioso, honda plomada.*

*; La hebra del destino !
Amor desviará tal ley de vida,
hacia la voz del Hombre ;
y nos dará la libertad suprema
en transubstanciación azul, virtuosa,
contra lo ciego y lo fatal.*

*; Que en cada cifra lata,
recluso en albas frágiles,
el Jesús aún mejor de otra gran Yema !*

*Y después... La otra linea...
Un bautista que aguaita, aguaita, aguaita...
Y, cabalgando en intangible curva,
un pie bañado en púrpura.*

RÎNDURI

Oricare panglică de foc
pe care, în căutarea Iubirii,
o zvîrl, și pîlpîie în jalnicele roze,
dezvăluie-nhumarea unui în curînd.

N-am știre dacă răpăitu-n care o caut
o fi doar gîfiit de stîncă,
ori chiar a inimii veșnică obîrșie.
Se află-ntins în ale ființelor străfunduri
un ax ultranervos, un fir cu plumb.

E filamentul soartei !
Iubirea va abate legea vieții
spre grai de Om ;
și ne va da suprema libertate
în azurie transsubstanțiere virtuoasă,
ca stavilă fatalității și orbirii.

În fiecare cifră să palpite,
captiv în dimineți fragile,
mai bunul Crist al Mugurelui uriaș !

Apoi... Rînd nou...
Botezătorul ce pîndește, pîndește...
Și, călărind o curbă neatinsă,
scăldat în purpură, piciorul.

AMOR PROHIBIDO

*SUBES centelleante de labios y ojeras !
Por tus venas subo, como un can herido
que busca el refugio de blandas aceras.*

*Amor, en el mundo tú eres un pecado !
Mi beso es la punta chispeante del cuerno
del diablo ; mi beso que es credo sagrado !*

*Espíritu es el horóptero que pasa
; puro en su blasfemia !
; el corazón que engendra al cerebro !
que pasa hacia el tuyo, por mi barro triste.
; Platónico estambre
que existe en el cáliz donde tu alma existe !*

*¿Algún penitente silencio siniestro ?
Tú acaso lo escuchas ? Inocente flor !
...Y saber que donde no hay un Padrenuestro,
el Amor es un Cristo pecador !*

IUBIRE INTERZISĂ

Tu urci scăpărătoare de cearcăne și buze !
Prin venele-ți mă cațăr precum rănitul ciine
ce caută adăpostul trotuarelor blajine.

Tu, Dragoste, ești vină, păcat, pe-acest pămint !
Sărutul meu e virful scînteierelor de corn
de diavol ; sărutarea, ce-mi este crezul sfînt !

Iar spiritul — un horopter⁴ ce trece,
— în blasfemia-i, pur !
o inimă ce naște-un cerebel ! —
ce trece spre-al tău spirit, tăind argila-mi tristă.
Platonică stamină
dintr-un potir în care sufletul există !

Să fie vreun sinistru repaos pocăit ?
Pesemne te străbate ? Nevinovată floare !
...Cunoscind că acolo unde nu-i încchinare,
Iubirea e un Crist păcătoșit !

LA CENA MISERABLE

*HASTA cuándo estaremos esperando lo que
no se nos debe... Y en qué recodo estiraremos
nuestra pobre rodilla para siempre ! Hasta cuándo
la cruz que nos alienta no detendrá sus remos.*

*Hasta cuándo la Duda nos brindará blasones
por haber padecido...*

*Ya nos hemos sentado
mucho a la mesa, con la amargura de un niño
que a media noche, llora de hambre, desvelado...*

*Y cuándo nos veremos con los demás, al borde
de una mañana eterna, desayunados todos.*

*Hasta cuándo este valle de lágrimas, a donde
yo nunca dije que me trajieran.*

*De codos
todo bañado en llanto, repito cabizbajo
y vencido : hasta cuándo la cena durará.*

*Hay alguien que ha bebido mucho, y se burla,
y acerca y aleja de nosotros, como negra cuchara
de amarga esencia humana, la tumba...*

*Y menos sabe
ese oscuro hasta cuándo la cena durará !*

CINA CEA DE JALE

O, pînă cînd vom aştepta ce nouă nu
ni se cuvine... ? În ce ungher ne vom lungi,
pe veci, bieții genunchi ? Si cînd
alinătoarea noastră cruce de lopătat va isprăvi ?

Cît timp o să ne-ofere hramuri îndoială
pentru c-am suferit... ?

Ne-am aşezat
prea des la masă, cu-amărăciune de copil
ce-n miez de noapte plînge înfometat, nemingiat.

Cînd ne vom revedea cu toții, la prichici
de veșnici zori, sătui în fine ?

Cît voi mai sta în valea plîngerii, aici
unde nu m-am voit adus ?

Proptit în coate,
în plîns scăldat, și cu privirile plecate,
repet, sleit ; dar cina, această cină, cît mai ține ?

Există cineva ce-a cam băut, și-și bate joc,
împinge și trage de un negru ghioc
cu omenească esență-amară : groapa...

Nici nu știe,
întunecatul, cina cît o să mai ție !

*PARA EL ALMA IMPOSIBLE
DE MI AMADA*

*AMADA : no has querido plasmarte jamás
como lo ha pensado mi divino amor.*

*Quédate en la hostia,
ciega e impalpable,
como existe Dios.*

*Si he cantado mucho, he llorado más
por ti ; oh mi parábola excelsa de amor !*

*Quédate en el seso,
y en el mito inmenso
de mi corazón !*

*Es la fe, la fragua donde yo quemé
el terroso hierro de tanta mujer ;
y en un yunque impio te quise pulir.*

*Quédate en la eterna
nubulosa, ahí,
en la multiciencia de un dulce noser.*

*Y si no has querido plasmarte jamás
en mi metafísica emoción de amor,
deja que me azote,
como un pecador.*

PENTRU SUFLETUL IMPOSIBIL AL IUBITEI MELE

Iubito : n-ai vrut să te plăsmuiești
aşa cum a gîndit-o, divin, amorul meu.

În ostie rămii,
oarbă, de neatins,
ca Dumnezeu.

Dacă mult am cintat, am plîns încă mai mult
prin tine, minunată pildă de iubire !

Rămii în cugetare,
dar și-n legenda mare
din simțire !

Credința-i ! fierărie în care eu am ars
al atitor femei, gloduros minereu ;
pe ilăul impur cercam a te plămădi.

Rămii în eterna
genune, aci,
în omniștiința dulcelui non-eu.

Și dacă n-ai vrut să te plăsmuiești nicicind
în metafizica-mi emoție de amor,
să mă biciui mă lasă,
— umil flagelator.

EL TÁLAMO ETERNO

*SÓLO al dejar de ser, Amor es fuerte !
Y la tumba será una gran pupila,
en cuyo fondo supervive y llora
la angustia del amor, como en un cáliz
de dulce eternidad y negra aurora.*

*Y los labios se encrespan para el beso,
como algo lleno que desborda y muere ;
y, en conjunción crispante,
cada boca renuncia para la otra
una vida de vida agonizante.*

*Y cuando pienso así, dulce es la tumba
donde todos al fin se compenetran
en un mismo fragor ;
dulce es la sombra, donde todos se unen
en una cita universal de amor.*

ALCOV ETERN

Doar încetind de-a fi, Iubirea-i dîrză !
Mormintul ne va fi larga pupilă ;
în adîncime, dăinuie, imploră,
neliniștea iubirii, ca-n potir
de dulce veșnicie și neagră auroră.

Buzele se încovoiae în sărut,
ca lucrul plin ce se revarsă, piere ;
conjuncție crispindă,
cînd gura părăsește pentr-o altă gură
viața, de-atita viețuit agonizindă.

Și cînd astfel gîndesc, e dulce groapa
unde, la urmă, toți ne-ntrepătrundem
în slabă vuire ;
mîngîietoare-i bezna în care-și dau cu toții,
de dragoste, obșteasca intîlnire.

LAS PIEDRAS

*ESTA mañana bajé
a las piedras ; oh las piedras !
Y motivé y troquelé
un pugilato de piedras.*

*Madre nuestra, si mis pasos
en el mundo hacen doler,
es que son los fogonazos
de un absurdo amanecer.*

*Las piedras no ofenden ; nada
codician. Tan sólo piden
amor a todos, y piden
amor aun a la Nada.*

*Y si algunas de ellas se
van cabizbajas, o van
avergonzadas, es que
algo de humano harán...*

*Mas, no falta quien a alguna
por puro gusto golpee.
Tal, blanca piedra es la luna
que voló de un puntapié...*

*Madre nuestra, esta mañana
me he corrido con las hiedras,
al ver la azul caravana
de las piedras,
de las piedras,
de las piedras...*

PIETRELE

AZI în zori m-am coborit
spre pietre, o, spre pietre !
Şi-am provocat, am zădărît
un pugilat de pietre.

Mamă, pasu-mi apăsat
dacă-n lume dă mihnirea, —
vezi, el e ca slobozirea
unui absurd revârsat.

Ele nu jignesc, nimic
nu rîvnesc. Pietrele cer
doar iubire-n jur, și cer
iubire chiar lui Nimic.

Iar dacă unele dau semne
că merg cu cap plecat, sărman,
sau cu reținere, pesemne
or fi avînd ceva uman...

Dar vine cineva, și-n una
izbește doar aşa, 'n neştire.
O piatră albă e și luna
săltată-n cer dintr-o izbire...

Azi în zori, maică a noastră,
am ținut sfatul cu iederi,
văzînd caravana-albastră
a pietrelor,
pietrelor,
pietre...

RETABLO

*YO digo para mi : por fin escapo al ruido ;
nadie me ve que voy a la nave sagrada.
Altas sombras acuden,
y Dario que pasa con su lira enlutada.*

*Con paso innumerable sale la dulce Musa,
y a ella van mis ojos, cual polluelos al grano.
La acosan tules de éter y azabaches dormidos,
en tanto sueña el mirlo de la vida en su mano.*

*Dios mio, eres piadoso, porque diste esta nave,
donde hacen estos brujos azules sus oficios.
Dario de las Américas celestes ! Tal ellos se parecen
a ti ! Y de tus trenzas fabrican sus cilicios.*

*Como ánimas que buscan entierros de oro absurdo,
aquejados arciprestes vagos del corazón,
se internan, y aparecen... y, hablándonos de lejos,
nos lloran el suicidio monótono de Dios !*

ICONOSTAS

Spun numai pentru mine : de-acuma scap de zgomot ;
că merg spre sacrul naos, nimenea nu se miră.
Sosesc înalte umbre,
Darío, uite-l, poartă zăbranic peste liră.

Cu pas incalculabil apare draga Muză,
spre ea se-ndreaptă ochii, ca puii la grăunțe.
Cu jeuri somnolente o-nhață vălul ceșii,
pe cind, în palma-ntinsă, visează mierla vieții.

Ce milostiv ești, Doamne, ne-ai dat un naos, unde
albaștri vraci serbează divinele oficii.
Darío al cereștilor Americi ! Tie-asemeni,
aceștia toți ! Din plete-și fac cilicii.

Ca suflete-n căutarea-nmormintării-absurde,
acei arhiepiscopi ai inimii,-n amvon
se-afundă, apar iară... dau grai tot de departe,
ne căinează : Domnul se-omoară monoton !

PAGANA

*IR muriendo y cantando. Y bautizar la sombra
con sangre babilónica de noble gladiador.
Y rubricar los cuneiformes de la aurea alfombra
con la pluma del ruseñor y la tinta azul del dolor.*

*La vida ? Hembra proteica. Contemplarla asustada
escaparse en sus velos, infiel, falsa Judith ;
verla desde la herida, y asirla en la mirada,
incrustando un capricho de cera en un rubi.*

*Mosto de Babilonia, Holofernes sin tropas,
en el árbol cristiano yo colgué mi nidal ;
la viña redentora negó amor a mis copas ;
Judith, la vida aleve, sesgó su cuerpo hostial.*

*Tal un festin pagano. Y amarla hasta en la muerte,
mientras las venas siembran rojas perlas de mal ;
y así volverse al polvo, conquistador sin suerte,
dejando miles de ojos de sangre en el puñal.*

PÂGINA

Să mergi murind, cîntind. Și umbra s-o botezi
cu sănge babilonic de nobil luptător.
Cu-albastrul tuș al suferinței parafezi
cuneiforme pe un auriu covor.

Viața ? Proteică femelă. S-o vezi speriată, în neștire,
cum fuge-n văluri să se-ascundă, falsă Judith,
necredincioasă ;
s-o privești prin ochi de rană, dintr-o singură ochire
încrustind toana-i de ceară într-o piatră prețioasă.

Must de Babilonii, Holoferni fără de trupe,
în drept-credinciosul arbor, un sălaș mi-am încropit ;
harul viaței, cu iubire n-a umplut a mele cupe ;
Judith, viața cea perfidă — trup de-anafură, pitit.

Un păgîn ospăț. Iubește-o, pînă la al tău soroc,
pe cînd venele secrétă rele perle purpuri ;
astfel să te-ntorci în pulberi, victorios fără noroc,
lăsînd pe-un tăiș de spadă ochi de sănge, mii și mii.

LOS DADOS ETERNOS

Para Manuel González Prada,
esta emoción bravía y selecta,
una de las que, con más entusiasmo,
me ha aplaudido el gran maestro.

DIOS mio, estoy llorando el ser que vivo ;
me pesa haber tomádote tu pan ;
pero este pobre barro pensativo
no es costra fermentada en tu costado :
tú no tienes Marias que se van !

Dios mio, si tú hubieras sido hombre,
hoy supieras ser Dios ;
pero tú, que estuviste siempre bien,
no sientes nada de tu creación.
Y el hombre si te sufre : el Dios es él !

Hoy que en mis ojos brujos hay candelas
como en un condenado,
Dios mio, prenderás todas tus velas,
y jugaremos con el viejo dado...
Tal vez ; oh jugador ! al dar la suerte
del universo todo,
surgirán las ojeras de la Muerte,
como dos ases fúnebres de lodo.

Dios mio, y esta noche sorda, oscura,
ya no podrás jugar, porque la Tierra
es un dado roido y ya redondo
a fuerza de rodar a la aventura,
que no puede parar sino en un hueco,
en el hueco de inmensa sepultura.

ZARURILE ETERNE

*Lui Manuel González Prada,
această emoție sălbatecă și aleasă,
una din cele pe care, mai cu osebire,
mi le-a prețuit marele maestru.*

Doamne-al meu, stîrnește milă ființa-n care-s aflător ;
rău îmi pare piinea să-ți înghit ;
dar acest sărman lut gînditor
nu e coaja ce-a dospit în a ta coastă :
tu n-ai Marii să te fi părăsit !

Doamne, om dac-ai fi fost cu-adevărat,
ai fi știut să fii un Dumnezeu ;
doar că tu, dintotdeauna împăcat,
din opera-ți, nimic nu ai simțit.
Divin e omul ! — el te-a pătimit !

Azi, prin vrăjiții-mi ochi trec scăpărări
ca-n ochii unui osindit :
Doamne, vei ațîța mulțimi de lumînări,
să dăm de-a dura zarul învechit...
Poate, o, jucător, de-i voia sortii
— a cosmosului tot —,
va fi să iasă cearcănele Morții
precum, funebrii, cei doi ași de glod.

Doamne, în noaptea surdă, neagră, de tăciuni,
n-ai să mai poți juca, fiindcă Pămîntul
e-un zar de-acum uzat și rotunjît
de cît s-a dat, pierind în zare, rostogol,
și nu se va opri decît în gol,
în golul vastelor îngropăciuni.

LOS ANILLOS FATIGADOS

*HAY ganas de volver, de amar, de no ausentarse,
y hay ganas de morir, combatido por dos
aguas encontradas que jamás han de istmarse.*

*Hay ganas de un gran beso que amortaje a la Vida,
que acaba en el áfrica de una agonía ardiente, suicida !
Hay ganas de... no tener ganas, Señor ;
a ti yo te señalo con el dedo deicida :
hay ganas de no haber tenido corazón.*

*La primavera vuelve, vuelve y se irá. Y Dios,
curvado en tiempo, se repite, y pasa, pasa
a cuestas con la espina dorsal del Universo.*

*Cuando las sienes tocan su lúgubre tambor,
cuando me duele el sueño grabado en un puñal,
; hay ganas de quedarse plantado en este verso !*

VERIGI OSTENITE

INDEMNURI de a te întoarce, de a iubi, de-a nu lipsi,
și pofta de-a muri, în înfruntarea
cu două ape față-n față, ce nicicind nu se vor uni.

Momeala marelui sărut ce Viața-n giulgiu s-o înfașe,
s-o stingă-n áfricile agoniei arzînde și sinucigașe !
Porniri... de-a nu avea porniri, o, Doamne sfînt ;
spre tine-arăt cu deget deicid :
îndemn de-a nu fi-avut o inimă nicicind.

Se-ntoarce primăvara, pleacă. Dumnezeu
se tot repetă,-n timp încovoiat, mereu mai greu
tîrind coloana vertebrală a unui silnic Univers.

Cînd tîmpilele își bat lugubru tam-tam-ul lor grăbit,
cînd mă-ncoltește visu-n jungher întipărit,
— elanul de-a rămine înfipt în acest vers !

SANTORAL

(Parágrafos)

*VIEJO Osiris ! Llegué hasta la pared
de enfrente de la vida.*

*Y me parece que he tenido siempre
a la mano esta pared.*

*Soy la sombra, el reverso : todo va
bajo mis pasos de columna eterna.*

*Nada he traído por las trenzas ; todo
fácil se vino a mí, como una herencia.*

*Sardanápal. Tal, botón eléctrico
de máquinas de sueño fue mi boca.*

*Así he llegado a la pared de enfrente ;
y siempre esta pared tuve a la mano.*

*Viejo Osiris ! Perdóname ! Que nada
alcanzó a requerirme, nada, nada...*

PSALTIRE

(*Paragrafe*)

BĂTRÎN Osiris ! Iată, am atins
peretele din față al vieții.

Și-mi pare c-am avut mereu
sub mînă acest zid.

Sînt umbra, un revers : cum totul trece
sub pașii mei de veșnică columnă.

Nimica n-am tîrît de păr ; ci tot,
ce lesnicios s-a oferit, ca-n moștenire.

Sardanapal. Comutator electric
de aparat de visuri mi-era gura.

Așa am atins peretele din față ;
dintotdeauna l-am simțit sub mînă.

Bătrîn Osiris ! Te absolv ! Nimic
n-a ridicat pretenții asupra-mi, chiar nimic...

LLUVIA

*EN Lima... En Lima está lloviendo
el agua sucia de un dolor
qué mortifero ! Está lloviendo
de la gotera de tu amor.*

*No te hagas la que está durmiendo,
recuerda de tu trovador ;
que yo ya comprendo... comprendo
la humana ecuación de tu amor.*

*Truena en la mística dulzaina
la gema tempestuosa y zaina,
la brujería de tu "sí".*

*Mas, cae, cae el aguacero
al ataúd de mi sendero,
donde me ahueso para ti...*

PLOAIE

LA Lima... aici plouă
cu zoaie de-ntristare
ucigătoare ! Plouă
din streașina iubirii tale.

Nu te preface că ai adormit ;
— de menestrelul tău să-ți amintești !
de-acuma am ghicit... o, am ghicit
umană-ți ecuație, cind iubești.

Tună în mistică ocarină
o gemă vijelioasă și haină,
vrăjitoria unui „bine“.

Dar cad aversele, cad grele
pe racla cărăului mele,
unde m-osific pentru tine...

AMOR

*AMOR, ya no vuelves a mis ojos muertos ;
y cuál mi idealista corazón te llora.
Mis Cálices todos aguardan abiertos
tus hostias de otoño y vinos de aurora.*

*Amor, cruz divina, riega mis desiertos
con tu sangre de astros que sueña y que llora.
¡ Amor, ya no vuelves a mis ojos muertos
que temen y ansian tu llanto de aurora !*

*Amor, no te quiero cuando estás distante
rifado en afeites de alegre bacante,
o en frágil y chata facción de mujer.*

*Amor, ven sin carne, de un icor que asombre ;
y que yo, a manera de Dios, sea el hombre
que ama y engendra sin sensual placer !*

IUBIRE

Pupile stinse nu te mai răsfring, iubire ;
mult inima idealistă te-a jelit !
Așteaptă, larg deschise, ale mele potire
azimile-ți de toamnă și-un vin de răsărit.

Amor, divină cruce, împrăștie-n pustiire
singe astral, ce știe-a visa și-a plinge-avan.
Pupile stinse nu te mai răsfring, iubire,
dorite, temătoare de-un plîns răsărîtean !

Nu-mi ești pe plac, iubire, cînd te găsesc-distantă,
trasă la sorți în farduri de veselă bacantă,
sau în plăpinde, cîrne, profiluri de muiere.

Iubire — descărnată, puroi care uimește — ;
iar eu, ca Dumnezeu, să fiu cel ce iubește
și procrează fără beția din plăcere !

DIOS

*SIENTO a Dios que camina
tan en mi, con la tarde y con el mar.
Con él nos vamos juntos. Anochece.
Con él anochecemos, Orfandad...*

*Pero yo siento a Dios. Y hasta parece
que él me dicta no sé qué buen color.
Como un hospitalario, es bueno y triste ;
mustia un dulce desdén de enamorado :
debe dolerle mucho el corazón.*

*Oh, Dios mío, recién a ti me llego.
hoy que amo tanto en esta tarde ; hoy
que en la falsa balanza de unos senos,
mido y lloro una frágil Creación.*

*Y tú, cuál llorarás... tú, enamorado
de tanto enorme seno girador...
Yo te consagro Dios, porque amas tanto ;
porque jamás sonries ; porque siempre
debe dolerte mucho el corazón.*

DUMNEZEU

Il simt pe Dumnezeu cum mă străbate
adinc, cu seara și cu valul însipumat.
Cu el plecăm cu toții. Înnoptează.
Cu el vom înnopta, Orfelinat...

Dar simt pe Dumnezeu. Chiar mi se pare
că, straniu, îmi dictează o culoare.
Ca un ospitalier, e bun și trist :
s-a ofilit disprețul său de-ndrăgostit :
mult inima peseimne că îl doare.

O, Doamne, ți-am sosit de azi pe mîni,
în seara-aceasta cînd iubesc anume ;
cînd în balanță falsă-a unor sini
tot cumpănesc și pling fragila-ți Creațiune.

Iar tu, cum vei mai plinge... -ndrăgostit
de un asemenea imens sin în vîltoare...
Și, pentru că iubești : fii Domnul — te-am ursit ;
pentru că nu zîmbești ; și, totdeauna,
mult inima pesemne că te doare.

UNIDAD

*EN esta noche mi reloj jadea
junto a la sien oscurecida, como
manzana de revólver que voltea
bajo el gatillo sin hallar el plomo.*

*La luna blanca, inmóvil, lagrimea,
y es un ojo que apunta... Y siento cómo
se acuña el gran Misterio en una idea
hostil y ovóidea, en un bermejo plomo.*

*¡ Ah, mano que limita, que amenaza
tras de todas las puertas, y que alienta
en todos los relojes, cede y pasa !*

*Sobre la araña gris de tu armazón,
otra gran Mano hecha de luz sustenta
un plomo en forma azul de corazón.*

UNITATE

ÎN noaptea astă ceasu-mi păcănește
lîngă tîmpla umbrită, precum
un butoiaș de revolver, ce se rotește
pe sub cocoș, fără să dea de plumb.

O lună albă, nemîscată, jeluieste,
și e un ochi ce ia cătarea... Eu simt cum
într-o idee marele Mister se-ntipărește
— ostilă, ovoidă —, într-un fierbinte plumb.

Ah, mînă ce-ngrădește, amenințind posacă
în spatele ușilor toate, și dă ghes
la ornice, renunță, pleacă !

Peste al tău păienjeniș de schelărie,
o altă mare Mînă, de raze, a sumes
un plumb de forma inimii,-azurie.

LOS ARRIEROS

*ARRIERO, vas fabulosamente vidriado de sudor.
La hacienda Menocucho
cobra mil sinsabores diarios por la vida.
Las doce. Vamos a la cintura del dia.
El sol que duele mucho.*

*Arriero, con tu poncho colorado te alejas,
saboreando el romance peruano de tu coca.
Y yo desde una hamaca,
desde un siglo de duda,
cavilo tu horizonte, y atisbo, lamentado
por zancudos y por el estribillo gentil
y enfermo de una "paca-paca".
Al fin tú llegarás donde debes llegar,
arriero, que, detrás de tu burro santurrón,
te vas...
te vas...*

*Feliz de ti, en este calor en que se encabritan
todas las ansias y todos los motivos ;
cuando el espíritu que anima al cuerpo apenas,
va sin coca, y no atina a cabestrar
su bruto hacia los Andes
occidentales de la Eternidad.*

CATIRGII

CATIRGIULE, mergi ca-n legendă smălțuit de sudoare.
Plantația Menocucho
încasează de la viață o nie de necazuri pe zi.
Douăsprezece. În drum spre cingătoarea zilei.
Și soarele, cum arde.

Catirgiule, te-ndepărtezi în *poncho* colorat,
savurind romanța peruană a frunzei de *coca*.
Iar eu, dintr-un hamac,
dintr-un veac de îndoială,
cuget la zarea ta, pîndesc, și sănătățile
de lungi ținători și de refrenul drag,
bolnăvicios al unei *paca-paca*.
Cindva tu vei ajunge unde și-e dat să ajungi,
o, catirgiu, ce-n urma smeritului catir
te duci...
te duci...

Fericie de tine, 'n zăpușeala în care se cabrează
neliniștile toate și cauzele lor ;
cind duhul ce abia de mai însuflețește trupul
merge fără narcotic, și nu-și poate călăuzi
dobitoacă spre Anzii
occidentali ai Veșniciei.

CANCIÓNES DE HOGAR

CÍNTECE DE ACASĀ

ENCAJE DE FIEBRE

*POR los cuadros de santos en el muro colgados
mis pupilas arrastran un ; ay ! de anochecer ;
y en un temblor de fiebre, con los brazos cruzados,
mi ser recibe vaga visita del Noser.*

*Una mosca llorona en los muebles cansados
yo no sé qué leyenda fatal quiere verter :
una ilusión de Orientes que fugan asaltados ;
un nido azul de alondras que mueren al nacer.*

*En un sillón antiguo sentado está mi padre.
Como una Dolorosa, entra y sale mi madre.
Y al verlos siento un algo que no quiere partir.*

*Porque antes de la oblea que es hostia hecha de Ciencia,
está la hostia, oblea hecha de Providencia.
Y la visita nace, me ayuda a bien vivir...*

HORBOTĂ DE FEBRĂ

Printre icoane cu sfinți, de pereți atîrnate,
pupilele smulg un vaer de-nnoptare ;
și-n tremurul din febră, cu brațe-ncrucișate,
primesc a Neființei vizită-nșelătoare.

Ce legendă fatală, pe mobile uzate,
ar vrea să răspindească o muscă bocitoare ?
miraj de Răsărituri ce zboară asaltate ;
albastru cuib de păsări ce mor chiar la născare.

În jilțul de pe vremuri se-așează al meu tată.
Intră și iese mama, ca Maica-Îndurerată.
Cind îi privesc, ceva din mine să plece nu se-ndură.

Căci mai presus de cocă — ce-i cuminecătură
a Științei, aşez ostia, de Pronie-intii făcută.
Vizita-aşa se naște, să viețuiesc m-ajută...

LOS PASOS LEJANOS

*MI padre duerme. Su semblante augusto
figura un apacible corazón ;
está ahora tan dulce...
si hay algo en él de amargo, seré yo.*

*Hay soledad en el hogar ; se reza ;
y no hay noticias de los hijos hoy.
Mi padre se despierta, ausculta
la huida a Egipto, el restañante adiós.
Está ahora tan cerca ;
si hay algo en él de lejos, seré yo.*

*Y mi madre pasea allá en los huertos,
saboreando un sabor ya sin sabor.
Está ahora tan suave,
tan ala, tan salida, tan amor.*

*Hay soledad en el hogar sin bulla,
sin noticias, sin verde, sin niñez.
Y si hay algo quebrado en esta tarde,
y que baja y que cruce,
son dos viejos caminos blancos, curvos.
Por ellos va mi corazón a pie.*

PAŞI ÎN DEPĂRTARE

Tata a adormit. Înfătișarea-i sacră
inchipuie o inimă ce bate-ncet, mereu ;
cît de duios este acuma...
de e ceva amar în el, acela-s eu.

Singurătate-n casă ; rugăciune ;
azi n-a sosit de la copii vreo veste.
Tata s-a deșteptat, și-a ascuțit auzul
să prindă fuga în Egipt, bunul rămas instantaneu.
Se află-acum atîta de aproape ;
de e ceva îndepărtat în el, acela-s eu.

Mama se plimbă prin livezi
și-un gust deja pierit gustă-n neștire.
Atît de suavă e acuma,
atît de zbor, de-mprăștiere, de iubire.

Singurătate-n casa fără zarvă,
fără noutăți, sevă, pruncie.
De e ceva făcut fărîme-n seara asta,
ceva ce se pogoară și scrișnește,
sînt două drumuri vechi, albite, curbe.
Pe ele inima-mi, pe jos, grăbește.

A MI HERMANO MIGUEL

In memoriam

*HERMANO, hoy estoy en el poyo de la casa,
donde nos haces una falta sin fondo !
Me acuerdo que jugábamos esta hora, y que mamá
nos acariciaba : "Pero, hijos..."*

*Ahora yo me escondo,
como antes, todas estas oraciones
vespertinas, y espero que tú no des conmigo.
Por la sala, el zaguán, los corredores,
después, te ocultas tú, y yo no soy contigo.
Me acuerdo que nos hacíamos llorar,
hermano, en aquel juego.*

*Miguel, tú te escondiste
una noche de agosto, al alborrear ;
pero, en vez de ocultarte riendo, estabas triste.
Y tu gemelo corazón de esas tardes
extintas se ha aburrido de no encontrarte. Y ya
cae sombra en el alma.*

*Oye, hermano, no tardes
en salir. Bueno ? Puede inquietarse mamá.*

FRATELUI MEU MIGUEL

In memoriam

Frate, stau azi pe-o bancă, lîngă poarta casei,
unde absenței tale nu-i mai poți da de capăt !
Îmi amintesc că ne jucam la ora asta ; mama
ne dezmerda : „Păi bine, măi băieți...“

Acum eu mă pitesc
ca mai nainte, printre atîtea rugi
de seară, sperînd că n-o să dai de mine.
Prin sală, vestibul și coridoare,
apoi tu te ascunzi, iar eu nu te găsesc deloc.
Îmi amintesc că-n acel joc, frate,
ne făceam să plîngem.

Miguel, tu te-ai pitit
într-o noapte de august, pe la revârsat ;
dar în loc să te ascunzi rîzînd, erai mîhnit.
Iar inima ta geamănă-a acelor seri
apuse, s-a plictisit să nu te mai găsească. Deja
se lasă umbra peste suflet.

Hai, frate, nu mai zăbovi
și ieșî odată. Vrei ? Mama s-ar putea speria.

ENEREIDA

*MI padre, apenas,
en la mañana pajarina, pone
sus setentiocho años, sus setentiocho
ramos de invierno a solear.*

*El cementerio de Santiago, untado
en alegre año nuevo, está a la vista.*

*Cuántas veces sus pasos cortaron hacia él,
y tornaron de algún entierro humilde.*

*Hoy hace mucho tiempo que mi padre no sale !
Una broma de niños se desbanda.*

*Otras veces la hablaba a mi madre
de impresiones urbanas, de política ;
y hoy, apoyado en su bastón ilustre
que sonara mejor en los años de la Gobernación,
mi padre está desconocido, frágil,
mi padre es una vispera.*

*Lleva, trae, abstraído, reliquias, cosas,
recuerdos, sugerencias.*

*La mañana apacible le acompaña
con sus alas blancas de hermana de caridad.*

*Día eterno es éste, día ingenuo, infante,
coral, oracional ;
se corona el tiempo de palomas,
y el futuro se puebla
de caravanas de inmortales rosas.*

IANUARIADA

Tata, abia
în dimineața păsărească, își intinde
cei șaptezeci și opt de ani, cele șaptezeci și opt
de crengi iernatice, la insorit.
Cimitirul din Santiago, îmbibat
în veselul an nou, se-ntrezărește.
De-atîtea ori l-au purtat pașii spre el,
și l-au întors de la vreo-nmormîntare neinsemnată.

De mult timp tata nu mai ieșe nicăieri.
O poznă de copii se răzlețește.

Odinioară, împărtășea și mamei
împresii de pe la oraș, păreri politice ;
dar astăzi, rezemăt într-un baston celebru
ce mai curind s-ar potrivi anilor Guvernării,
tata este necunoscut, plăpînd,
tata e doar o preajmă.
Căzut pe gînduri, poartă relicve, lucruri,
amintiri și sugestii.
Dimineața pașnică îl conduce
cu aripile-i albe de soră de caritate.

O zi eternă, candidă, copilăroasă,
corală, penitentă ;
se încunună timpul cu hulubi,
iar viitorul se-ntregește
cu caravana rozelor nepieritoare.

*Padre, aún sigue todo despertando ;
es enero que canta, es tu amor
que resonando va en la Eternidad.
Aún reirás de tus pequeñuelos,
y habrá bulla triunfal en los Vacíos.*

*Aún será año nuevo. Habrá empanadas ;
y yo tendré hambre, cuando toque a misa
en el beato campanario
el buen ciego mélico con quien
departieron mis silabas escolares y frescas,
mi inocencia rotunda.
Y cuando la mañana llena de gracia,
desde sus senos de tiempo
que son dos renuncias, dos avances de amor
que se tienden y ruegan infinito, eterna vida,
cante y eche a volar Verbos plurales,
jirones de tu ser,
a la borda de sus alas blancas
de hermana de caridad ; oh, padre mío !*

Tată, totul dă încă semne de trezie ;
e ianuar ce cîntă, este iubirea ta
ce, răsunînd, se pierde în Eternitate.
Tot vei mai face haz de copilașii tăi,
va fi o zarvă triumfală în Neant.

Va mai fi anul nou. Și se vor pregăti plăcinte ;
iar mie tot foame-mi va fi, cînd va bate de slujbă
din clopotnița cuvioasă
melodul orb și bun, cu care
tăifăsuiau silabele mele proaspete, școlărești,
deplina-mi puritate ;
cînd dimineața plină de gingăsie.
din sînii ei de timp,
— ce-s două părăsiri, două anticipări de iubire
întinse-n rugă nesfirșită după eterna viață, —
va cînta răspîndind Cuvinte mîi,
fărîme din ființa ta,
la bordul aripilor sale albe
de soră de caritate, o, tată al meu !

ESPERGESIA

*YO naci un dia
que Dios estuvo enfermo.*

*Todos saben que vivo,
que soy malo ; y no saben
del diciembre de ese enero.
Pues yo naci un dia
que Dios estuvo enfermo.*

*Hay un vacio
en mi aire metafisico
que nadie ha de palpar :
el claustro de un silencio
que habló a flor de fuego.*

*Yo naci un dia
que Dios estuvo enfermo.*

*Hermano, escucha, escucha...
Bueno. Y que no me vaya
sin llevar diciembres,
sin dejar eneros.*

*Pues yo naci un dia
que Dios estuvo enfermo.*

*Todos saben que vivo,
que mastico... Y no saben
por qué en mi verso chirrian
oscuro sinsabor de férretro,
luyidos vientos*

SPERGEZIE ⁵

M-am născut într-o zi
cînd Dumnezeu era bolnav.

Cu toții știu că viețuiesc,
că-s rău ; dar n-au habar
de-acel decembrie din ianuar.
Căci m-am născut într-o zi
cînd Dumnezeu era bolnav.

Există un gol
în aerul meu metafizic
pe care nimeni n-o să-l dibuiască :
e a tăcerii sihăstrire
ce-a glăsuit pe fața unei flăcări.

M-am născut într-o zi
cînd Dumnezeu era bolnav.

Frate, ascultă, ascultă...
Bine. Nu cumva să plec
fără să duc decembrii,
fără să las ianuarii.

Căci m-am născut într-o zi
cînd Dumnezeu era bolnav.

Cu toții știu că viețuiesc,
că mestec... Dar nu știu
de ce în versul meu scrișnesc :
umbrita serbezeală de sicriu,
vînturi răscolioare

*desenroscados de la Esfinge
preguntona del Desierto.
Todos saben... Y no saben
que la Luz es tísica,
y la Sombra gorda...
Y no saben que el Misterio sintetiza...
que él es la joroba
musical y triste que a distancia denuncia
el paso meridiano de las lindes a las Lindes.*

*Yo naci un dia
que Dios estuvo enfermo,
grave.*

descolăcite de pe Sfinxul
iscoditorul, din Pustiu.
Cu toții știu... Și n-au habar
că Lumina e fizică,
iar Umbra îmbuibată este...
Ei nu știu că Misterul concentrează...
că e un gheb
și muzical și trist, dezvăluind de la distanță
trecerea meridiană de la hotare la Hotare.

M-am născut într-o zi
cînd Dumnezeu era bolnav,
fără scăpare.

NOTE

¹ *Manco-Cápac*: nume purtat, printr-o stranie coincidență, de cel dintii și de ultimul dintre suveranii incași. Potrivit legendei, Manco-Cápac I (mijlocul secolului XI) ar fi fundat Imperiul incas și capitala Cuzco. Urmașul său peste secole, Manco-Cápac II, a avut de înfruntat invazia spaniolilor; a încercat, fără succes, să recucereasă Cuzco, și a fost ucis în 1544 în timpul unei retrageri în Anzi.

² *La Grama* (Păsunea) este numele unui teren de sport din împrejurimile orașului Trujillo. *La Ramada* (Umbrarul) e numele unicei sale tribune.

³ *Yaravi*: cîntec tradițional, trist, al indienilor din Perú.

⁴ *Horopter*: termen tehnic din domeniul opticii.

⁵ Cuvîntul *Espergesia* din textul spaniol este o creație a lui Vallejo, pesemne prin raportare la un cuvînt ca *analgesia* (analgezie), adică imunitate la durere. Înlocuind prima parte cu *esper-*, de la *esperanza* (speranță), se obține ideea, foarte în spirit vallejean, de „imunitate la speranță“. Propunind această explicație, am reprodus-o în titlul românesc.

CUPRINS

<i>Piedra blanca sobre una piedra negra</i>	6
O piatră albă pe o piatră neagră	7
<i>Testimonios sobre el pájaro-lira</i>	18
Mărturii despre Pasărea-Liră	19
<i>Los Heraldos negros</i>	24
Heralzii negri	25
 PLAFONES ÁGILES	
PLAFOANE AGERE	
<i>Deshojación sagrada</i>	28
Desfoliere sfîntă	29
<i>Comunión</i>	30
Împărtășanie	31
<i>Nervazón de angustia</i>	32
Zbucium	33
<i>Bordas de hielo</i>	34
Parapete de gheață	35
<i>Nochebuena</i>	36
Noapte de Crăciun	37
<i>Ascuas</i>	38
Jaruri	39
<i>Medialuz</i>	40
Clar-obscur	41
<i>Sauce</i>	42
Salcie	43
<i>Ausente</i>	44
Absent	45

<i>Avestruz</i>	46
Struț	47
<i>Bajo los álamos</i>	48
Pe sub plopi	49
 BUZOS	
SCUFUNDĂTORI	
<i>La araña</i>	52
Păianjenul	53
<i>Babel</i>	54
Harababură	55
<i>Romeria</i>	56
Hoinăreală	57
<i>El palco estrecho</i>	58
Balconul strîmt	59
 DE LA TIERRA	
DE-ALE PÂMÎNTULUI	
<i>i</i>	62
..... ?	63
<i>El poeta a su amada</i>	64
Poetul către iubita sa	65
<i>Verano</i>	66
Vară	67
<i>Setiembre</i>	68
Septembrie	69
<i>Heces</i>	70
Sediment	71
<i>Impia</i>	72
Necredincioasa	73
<i>La copa negra</i>	74
Cupa neagră	75

<i>Deshora</i>	76
Nepotrivire	77
<i>Fresco</i>	78
Frescă	79
<i>Yeso</i>	82
Ghips	83

NOSTALGIAS IMPERIALES

NOSTALGII IMPERIALE

<i>I</i>	86
I	87
<i>II</i>	88
II	89
<i>III</i>	90
III	91
<i>IV</i>	92
IV	93
<i>Hojas de ébano</i>	94
Foi de abanos	95

TERCETO AUTÓCTONO

TERȚET AUTOHTON

<i>I</i>	100
I	101
<i>II</i>	102
II	103
<i>III</i>	104
III	105
<i>Oración del camino</i>	106
Rugăciune în drum	107
<i>Huaco</i>	108
Urnă	109

<i>Mayo</i>	110
<i>Mai</i>	111
<i>Aldeana</i>	114
<i>Sătească</i>	115
<i>Idilio muerto</i>	118
<i>Idilă moartă</i>	119
TRUEÑOS	
TUNETE	
<i>En las tiendas griegas</i>	122
<i>În tabăra grecească</i>	123
<i>Agape</i>	124
<i>Agapă</i>	125
<i>La voz del espejo</i>	126
<i>Glasul oglinzii</i>	127
<i>Rosa blanca</i>	128
<i>Roză albă</i>	129
<i>La de a mil</i>	130
<i>Lozul de o mie</i>	131
<i>El pan nuestro</i>	132
<i>Piinea noastră</i>	133
<i>Absoluta</i>	136
<i>Absolută</i>	137
<i>Capitulación</i>	138
<i>Predare necondiționată</i>	139
<i>Desnudo en barro</i>	140
<i>Nud în noroi</i>	141
<i>Líneas</i>	142
<i>Rînduri</i>	143
<i>Amor prohibido</i>	144
<i>Iubire interzisă</i>	145

CANCIONES DE HOGAR
CINTECE DE ACASA

<i>Encaje de fiebre</i>	176
Horbotă de febră	177
<i>Los pasos lejanos</i>	178
Pași în depărtare	179
<i>A mi hermano Miguel</i>	180
Fratelui meu Miguel	181
<i>Enereida</i>	182
Ianuariada	183
<i>Espergesia</i>	186
Spergezie	187
Note	191

Lector : FLORIN CHIRIȚESCU
Tehnoredactor : NICOLAE ȘERBĂNESCU

*Tiraj 5 590 ex. broșate. Bun de tipar 14.09.1979.
Coli tipar 12,5.*

Tiparul executat sub comanda
nr. 441 la

Intreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918”,
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București,
Repubica Socialistă România

